

EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU

Brüssel, 26. märts 2007 (30.04)
(OR. en)

7495/07
ADD 1

SOC 105

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Sotsiaalküsimuste töörühm
Kuupäev:	2. aprill 2007
Teema:	Pekingi tegevusprogrammi rakendamisel liikmesriikide ja ELi institutsioonide poolt tehtud töö läbivaatamine – Naiste hariduse ja koolitusega seonduvad näitajad = Nõukogu järelduste eelnõu

Käesoleva märkuse lisas edastatakse delegatsioonidele eesistujariik Saksamaa koostatud aruanne naiste hariduse ja koolitusega seonduvate näitajate kohta.

Pekingi tegevusprogrammi rakendamisel liikmesriikide ja ELi institutsioonide poolt tehtud töö läbivaatamine

Eesistujariik Saksamaa aruanne Naiste hariduse ja koolitusega seonduvad näitajad

1. Sissejuhatus

1995. aastal Pekingis toimunud ÜRO neljandal naiste maailmakonverentsil vastu võetud Pekingi deklaratsioonis ja tegevusprogrammis sõnastatakse naiste ja meeste võrdõiguslikkust edendava Euroopa ja riikliku poliitika suunised ning nimetatud deklaratsioon ja tegevusprogramm on olnud katalüsaatoriks paljudele valitsuste algatustele soolise võrdõiguslikkuse toetuseks.

Pärast neljandat naiste maailmakonverentsi taotles 15.–16. detsembril 1995 Madridis kokku tulnud Euroopa Ülemkogu, et tegevusprogrammi rakendamine liikmesriikides vaadataks läbi igal aastal.

Tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu (ESPCO) kutsus 1998. aastal eesistujariik Austria ettepanekul üles võtma süsteemsemalt tegevusprogrammi täitmise järelmeetmeid. Üleskutse kohaselt pidi see hõlmama kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete näitajate ja nõutavate tasemete kogumi väljatöötamist osana iga-aastastest järelmeetmetest tegevusprogrammi kaheteistkümnes määrava tähtsusega valdkonnas tehtud edusammude hindamiseks (A. naised ja vaesus; B. naiste haridus ja koolitus; C. naised ja tervis; D. naistevastane vägivald; E. naised ja relvastatud konflikt; F. naised ja majandus; G. naiste osalus võimustruktuurides ja otsuste tegemisel; H. naiste olukorra parandamise institutsionaalsed mehhanismid; I. naiste inimõigused; J. naised ja meedia; K. naised ja keskkond; L. tütarlapsed).

Sellest ajast alates on liikmesriigid koosöös Euroopa Komisjoniga välja töötanud näitajaid kahest erinevast lähenemisviisist lähtudes. Esimese lähenemisviisi kohaselt jagatakse ühe valdkonna näitajatega seonduv töö kahe eesistujariigi vahel, kusjuures üks eesistujariik kogub asjakohaseid andmeid (küsimustike väljatöötamine ning nende saatmine liikmesriikidele) ning teine analüüsib saadud andmeid ja esitab aruande. Teise lähenemisviisi kohaselt tehakse asjakohaste näitajate ettepanekute esitamine ülesandeks ühele eesistujariigile.

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise kõrgetasemeline töörühm (edaspidi "töörühm")¹ leppis 2005. aasta septembris kokku viimatinimetatud lähenemisviisi suhtes.

Eesmärk oli kõnealust protsessi lihtsustada ning kiirendada, töötades võimalusel igal eesistumisaajal välja ühe konkreetse valdkonna näitajate kogumi. Näitajate väljatöötamisel tuleb lähtuda olemasolevatest (kättesaadavatest ja võrreldavatest) andmetest. Eesistujariikidel tuleb keskenduda piiratud arvule näitajatele, mida peetakse tegevusprogrammi rakendamise seisukohalt määrava tähtsusega näitajateks ning mille puhul on eriti vajalik täiendav Euroopa Liidu poolne analüüs.

Pekingi tegevusprogrammi 10. aastapäev 2005. aastal oli sobivaks võimaluseks hinnata juba saavutatut ning anda tõuge tulevasteks reformideks ja meetmeteks. Pidades silmas eesistujariik Luksemburgi aruannet tegevusprogrammi rakendamise kohta Euroopa Liidus, võtsid liikmesriigid endale kohustuseks rakendada süstemaatilisemat järelevalveprotsessi ning jätkata näitajate väljatöötamist. Praeguseks on Euroopa Liit vastu võtnud näitajate kogumid seitsmes valdkonnas tegevusprogrammi kaheteistkümnest strateegilisest eesmärgist (vt I lisa: Vastuvõetud soolise võrdõiguslikkusega seotud näitajate loetelu).

Töörühm palus eesistujariik Saksamaal keskenduda Pekingi tegevusprogrammi strateegilisele eesmärgile B, milleks on *naiste haridus ja koolitus*. Naiste haridus ja koolitus on inimõigus, millel on kaugemaleulatuva mõju naiste tööhõivevõimalustele ning majanduslikule iseseisvusele. Antud kontekstis toetab ka majanduskasvu ja tööhõivet käsitlev Lissaboni strateegia selle soodustamist, et naised viiksid ellu uuendusi ning omandaksid teadmisi. Naiste haridus ja koolitus ei ole üksnes osa üldisest sotsiaalmajanduslikust arengust, vaid see on eraldi välja toodud kui reformimist vajav keskne valdkond.

¹ Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise kõrgetasemelisesse töörühma kuuluvad ELi liikmesriikide esindajad, kes vastutavad soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimuste eest (üldjuhul peadirektorid ja/või nende asetäitjad), ning Euroopa Ühenduste Komisjoni soolise võrdõiguslikkuse küsimusega tegeleva direktoraadi esindajad. Üldjuhul kohtub töörühm ühel korral igal eesistumisaajal, et arutada ELi programme, algatusi, asjaomaseid näitajaid ning aktuaalseid küsimusi.

Euroopa Liidus on naised meestega hariduse ja koolituse valdkonnas samale tasemele jõudnud. Kõrgharidust omandama asuvate naiste ja meeste osakaal on võrdsustunud. Naised omandavad keskmiselt kõrgema haridustaseme / läbivad kõrgema taseme koolituse kui mehed. Eesistujariik Saksamaa eesmärk on esitada naiste haridust ja koolitust puudutavad näitajad, mis juhivad tähelepanu valdkondadele, kus tuleb Pekingi tegevusprogrammi elluviimiseks veel meetmeid rakendada.

Hariduse ja koolituse vallas valitseb horisontaalne ja vertikaalne segregatsioon. Omandatud haridustaseme ja tööalase staatuse vahel on positiivne korrelatsioon. Naiste ja meeste vahel on aga endiselt ilmne erinevus samaväärse haridustaseme puhul omatavate töökohtade osas.

Eesistujariik Saksamaa aruandes määratakse kooskõlas Pekingi tegevusprogrammi ning ELi strateegiatega kindlaks viis keskset, soolist võrdõiguslikkust käsitlevat küsimust hariduse ja koolituse valdkonnas. Kaks esimest arutlusel olevat valdkonda on: *elukestev õpe* ja *migrandid haridussüsteemis*. Konkreetsete näitajate väljatöötamine seoses migrantidega haridussüsteemis ei ole praegu siiski võimalik, kuna puuduvad asjaomased kättesaadavad ja võrreldavad ELi andmed. Elukestvat õpet käsitlev struktuurinäitaja annab olulist informatsiooni tööhõive kontekstis, kuid ei vasta küsimustele, mis on seotud naiste ja meeste juurdepääsuga elukestvale õppele, ning ei iseloomusta naiste ja meeste osalust elukestvas õppes.

Seda asjaolu silmas pidades pööratakse aruandes põhitähelepanu järgmistele küsimustele: kõrgharidus: teadus ja tehnoloogia; ebavõrdsed tööhõivevõimalused: hariduse tasuvus; ja akadeemiline maailm: sooline võrdõiguslikkus teadlaste ja otsustustasandil. Arutlusel olevate valdkondade kohta on olemas võrreldavad andmed. Sellest lähtuvalt tehakse aruandes ettepanek järgneva kolme näitaja kohta naiste hariduse ja koolituse valdkonnas:

- Näitaja 1:** Naissoost lõpetanute ja meessoost lõpetanute osakaal lõpetanute koguarvus teaduse ja tehnika valdkonnas (kõrgharidus)
- Näitaja 2:** Naiste ja meeste (vanuses 25–64 aastat) tööhõive määr kõrgeimate omandatud haridustasemetel lõikes
- Näitaja 3a:** Naissoost/meessoost ISCED 5a taseme lõpetanute osakaal ISCED 5a taseme lõpetanute koguarvus ning naissoost/meessoost doktorikraadi omandanute osakaal doktorikraadi omandanute koguarvus üldiste õppevaldkondade lõikes ning kokku
- Näitaja 3b:** Akadeemilistes asutustes töötavate naissoost ja meessoost akadeemiliste töötajate osakaal ametijärgude A, B ja C lõikes ning kokku

Aruande lõpus on kokkuvõtte kõige olulisematest tulemustest ning nende tähendusest tulevaste näitajate väljatöötamisele.

2. Pekingi tegevusprogramm

Tegevusprogrammi kohaselt "on haridus inimõigus ning võrdsuse, arengu ja rahu saavutamise oluline vahend. Mittediskrimineerivast haridusest saavad kasu nii tüdrukud kui poisid ning seega aitab see lõppkokkuvõttes kaasa võrdsematele suhetele naiste ja meeste vahel. Kui rohkematest naistest peavad saama muutuste elluviijad, on vaja võrdseid võimalusi juurdepääsuks hariduse omandamisele. Naiste ja tüdrukute formaalsesse ja mitteformaalsesse haridusse ja koolitusse investeerimine, millel on erakordselt suur sotsiaalne ja majanduslik tasuvus, on osutunud üheks parimaks säästva arengu ning nii püsiva kui ka jätkusuutliku majanduskasvu saavutamise vahendiks" (IV peatükk, punkt 69).

2.1 Elukestev õpe

Elukestev õpe on tegevusprogrammi oluline valdkond: "Naistele tuleks anda võimalus saada kasu jätkuvast teadmiste ja oskuste omandamisest ka pärast noorust. Elukestev õpe peaks hõlmama formaalse hariduse ja koolituse käigus omandatud teadmisi ja oskusi ning samuti õppimist, mis toimub informaalset, sh vabatahtliku tegevuse või tasustamata töö või traditsiooniliste teadmiste edasiandmise kaudu" (IV peatükk, punkt 73).

Elukestva õppe rakendamine hõlmab "naiste hariduse, koolituse ja ümberõppega seonduva poliitika väljatöötamist ning rakendamist, eriti noorte naiste ja tööturule naasvate naiste jaoks, et anda neile muutuv sotsiaalmajanduslikus keskkonnas vajalikud oskused oma tööhõivevõimaluste parandamiseks" (B.3., punkti 82 alapunkt a); "tüdrukute ja naiste puhul mitteformaalsete haridusvõimaluste haridussüsteemis tunnustamise tagamist" (B.3., punkti 82 alapunkt b); "naiste ja tüdrukute teavitamist olemasolevatest kutseõppes, teaduse ja tehnoloogia valdkonna koolitusprogrammides ja jätkuõppe programmides osalemise võimalustest ning nende kasulikkusest" (B.3., punkti 82 alapunkt c); ning "töötutele naistele haridus- ja koolitusprogrammide väljatöötamist, et anda neile uusi teadmisi ja oskusi, mis parandaksid ja laiendaksid nende tööhõivevõimalusi, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjana, ja arendaksid nende ettevõtlusoskusi" (B.3., punkti 82 alapunkt d).

2.2 Migrandid haridussüsteemis

Globaliseerumise ja sellega tihedalt seotud rändeküsimuse kontekstis on poliitikakujundajate jaoks oluliseks muutunud küsimus, kuidas tagada migrantide täielik integreerimine haridussüsteemi. Erineva usulise ja/või etnilise taustaga inimesi tuleb tunnustada ning haridussüsteemi integreerida. Kõigile õpilastele soolise võrdõiguslikkuse tagamine on selles protsessis üks peamisi väljakutseid. Tegevusprogrammis juhitakse tähelepanu sellele, et "naiste diskrimineerimise ning meeste ja naiste ebavõrdsuse põhjuste kõrvaldamisel osutuks tõhusaks sellise haridus- ja sotsiaalse keskkonna loomine, kus naised ja mehed, tüdrukud ja poisid koheldakse võrdselt ning julgustatakse oma potentsiaali täielikult ära kasutama, austades nende mõtte-, südametunnistuse-, usu- või veendumustevabadust, ning kus haridusressursid edendavad naiste ja meeste mittestereotüüpset kujutamist" (IV peatükk, punkt 72).

Seega saab mittediskrimineerivat multikultuurset ja soolist võrdõiguslikkust edendavat hariduskeskkonda arendada "tagades, et haridusasutustes austatakse naiste ja tüdrukute õigust südametunnistuse- ja usuvabadusele: see tähendab, et mis tahes usulise, rassilise või kultuurilise diskrimineerimise aluseks olevad õigusaktid tuleb kehtetuks tunnistada (B.1., punkti 80 alapunkt f).

2.3 Kõrgharidus: Teadus ja tehnoloogia

Eriline rõhk on pandud vajadusele suurendada naiste osalemist teaduse ja tehnoloogia vallas, eelkõige ka kõrghariduses: "Kõrgema taseme õpe (*advanced study*) teaduse ja tehnoloogia valdkonnas annab naistele ettevalmistuse aktiivseks osalemiseks oma riigi tehnoloogilises ja tööstuslikus arengus; seetõttu on kutse- ja tehnilise koolituse puhul vaja rakendada mitmekülgset lähenemisviisi. (...) On oluline, et naised mitte üksnes ei saaks tehnoloogiast kasu, vaid ka osaleksid selles protsessis alates idee tasandist kuni rakendamise, järelevalve ja hindamise etappideni" (IV peatükk, punkt 75).

Selleks tuleb rakendada järgmised tegevusprogrammis määratletud, naiste haridust ja koolitust käsitlevad strateegilised eesmärgid: "kutse- ja tehnilise koolituse mitmekesistamine ning naiste ja tüdrukute jaoks juurdepääsu parandamine juhtimiskoolitusele ning haridusele ja kutsekoolitusele sellistes valdkondades nagu täppis- ja loodusteadused, matemaatika, inseneriteadus, keskkonnateadused ja -tehnoloogia, infotehnoloogia ja kõrgtehnoloogia ning naiste kõnealuses hariduses ja koolituses osalemise jätkamise tagamine" (B.3., punkti 82 alapunkt e); ja "hariduspoliitika ja haridusega seotud otsuste tegemisel osalevate naiste osakaalu suurendamine, eelkõige naissoost õpetajate osas kõigil haridustasemetel ning traditsiooniliselt meeste pärusmaaks olevatel akadeemilistel aladel, näiteks teaduse ja tehnika vallas" (B.4. punkti 83 alapunkt f).

2.4 Ebavõrdsed tööhõivevõimalused: hariduse tasuvus

Samal ajal kui ELi liikmesriikides on üldiselt tagatud tüdrukute ja poiste võrdne juurdepääs haridusele, kusjuures noored naised on jõudnud formaalse hariduse omandamisel poiste ja noorte meestega samale tasemele või neid isegi osaliselt edestanud, ilmneb naiste ja meeste vaheline erinevus siis, kui nad alustavad töötamist. Pahatihti ei saavuta sama hariduskvalifikatsiooniga naised ja mehed sama palgataset ning võrdset osakaalu otsustustasandil.

Tegevusprogrammis rõhutatakse, et "diskrimineerimine hariduse ja koolituse, töölevõtmise ja tasustamise, edutamise ning horisontaalse liikuvuse valdkonnas (...) piirab jätkuvalt naiste tööhõivealaseid, majanduslikke, ametialaseid ja muid võimalusi ning liikuvust" (IV peatükk, punkt 152). Eelkõige esineb naiste ja meeste vahel veel erinevusi hariduse tasuvuses töölase staatuse seisukohast.

2.5 Akadeemiline maailm: sooline võrdõiguslikkus teadlaste ja otsustustasandil

Tegevusprogrammis sisalduva avaldusega, et "tüdrukutele ja naistele kõigile haridustasememetele, sealhulgas kõrgharidusele ning kõigile akadeemilistele valdkondadele juurdepääsu ning asjaomastel tasemetel ja valdkondades õppimise jätkamise tagamine on üks (naiste) jätkuva ametialase edu teguritest", rõhutatakse akadeemilise maailma kohustust demonstreerida reaalselt soolist võrdõiguslikkust kõigis valdkondades ning kõigil tasemetel (IV peatükk, punkt 76).

Seetõttu nõutakse tegevusprogrammi kohaselt "sooliste erinevuste kaotamist juurdepääsul kõigile kõrghariduse valdkondadele, tagades naiste võrdse juurdepääsu karjääriarendusele, koolitusele stipendiumitele ja toetustele" (B.1. punkt 80, alapunkt c); "sootundliku haridussüsteemi loomist, et tagada naiste täielik ja võrdväärne osalemine hariduse juhtimisel ning haridusega seotud poliitika kujundamisel ning otsuste tegemisel" (B.1 punkt 80, alapunkt d); ning "soolise võrdõiguslikkuse alaste õpingute ja teadusuuringute toetamist ja nende väljaarendamist kõigil haridustasemetel, eelkõige akadeemiliste õppeasutuste kraadiõppe tasemel" (B.4. punkt 83, alapunkt g).

3. ELi strateegiad: naiste haridus ja koolitus

Naiste hariduse ja koolituse edendamine mõjutab märkimisväärselt ELi majanduslikku ja sotsiaalset arengut. 2000. aasta märtsis Lissabonis toimunud Euroopa Ülemkogu istungil seati järgmise kümnendi strateegiliseks eesmärgiks saada "maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmistepõhiseks majandusjõuks, mida iseloomustaks jätkusuutlik majanduskasv, rohkem paremaid töökohti ja suurem sotsiaalne ühtekuuluvus". Selle eesmärgi saab saavutada üksnes teadus- ja tehnoloogiauuringu ning innovatsiooni valdkonna märkimisväärse kasvu kaudu – teisisõnu suurema hulga teadlaste abil. Praeguse ajani ei ole naiste potentsiaali teaduse ja tehnoloogia vallas veel täiel määral ära kasutatud. Ilma naiste pädevuse edendamiseta on Lissaboni eesmärgid aga võimatu saavutada.

Sellest tulenevalt leppis nõukogu (haridus, noored ja kultuur) 2003. aastal kooskõlas Lissaboni strateegiaga kokku viie nõutava taseme osas, mille hulka kuulub järgmine: "Matemaatika, teaduse ja tehnoloogia valdkonna lõpetanute koguarv Euroopa Liidus peaks suurenema 2010. aastaks vähemalt 15% ning samal ajal peab suurenema lõpetajate sooline tasakaal"; Lisaks juhitakse 2006. aasta märtsis komisjoni poolt esitatud teatistes "Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse juhised 2006–2010" tähelepanu sellele, et "haridus, koolitus ja kultuur kannavad edasi soolisi stereotüüpe". Seega kutsutakse teatistes üles toetama poliitikat, mis peaks "keskenduma sooliste stereotüüpidega võitlemisele alates varasest east, pakkudes õpetajatele ja õpilastele teadlikkust tõstvat koolitust ja ergutades noori naisi ja mehi valima ebatraditsioonilist haridusteed".

Lisaks kutsutakse teatistes "Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse juhised 2006–2010" üles saavutama naiste ja meeste võrdse majandusliku iseseisvuse, mis hõlmab Lissaboni strateegia raames seatud eesmärgi – naiste 60%-lise tööhõive määra – saavutamist. Praegu on naiste tööhõive määr meeste omast madalam. See olukord tuleneb erinevate muutujate koosmõjust – lisaks raskustele töö ja pereelu ühitamisel ka "naiste otsesest diskrimineerimisest ja struktuurilisest ebavõrdsusest, näiteks vahetegemisest sugupoolte vahel teatavates sektorites, kutsealadel ning töökorralduses, ebavõrdsusest hariduse ja koolituse kättesaadavusel (...) ning stereotüüpidest".

Lisaks on meeste ja naiste innovaatilise potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks vajalik silmapaistva andekusega inimeste edutamine sõltumata nende soost ning selle tagamine, et neil on juurdepääs karjäärivõimalustele teadus- ja arendustegevuse valdkonnas. Soolisel erinevusel põhinevad piirangud on eriti märgatavad naiste ametialasel edutamisel. Käesoleva aruande kontekstis on naiste ametialane edutamine akadeemilistes asutustes erilise tähtsusega. Traditsiooniliselt teevad naised akadeemilist karjääri meestest harvem ning isegi praegu on naiste osakaal kõrghariduses kõrgemate karjääriastmete puhul väiksem. See püsiv vertikaalne segregatsioon mitte ainult ei pärsi naiste akadeemilise potentsiaali kasutamist, vaid takistab ka naiste juurdepääsu hariduspoliitika kujundamisele ja haridusega seotud otsuste tegemisele ning neis protsessides osalemist.

Selle anomaaliaga võitlemiseks esitas 2005. aasta aprillis kokku tulnud konkurentsivõime nõukogu üleskutse suurendada naiste osakaalu avaliku sektori juhtivatel ametikohtadel 25%ni ja anda tõuge naiste osalemisele tööstusuuringute ja tehnoloogia valdkonnas. Eesmärk on stimuleerida innovatsiooni, kvaliteeti ja konkurentsivõimet teadus- ja tööstusuuringute valdkonnas.

Eespool kirjeldatud ELi strateegiad ja eesmärgid põhinevad Pekingi deklaratsioonil ja tegevusprogrammil (1995). Üldine eesmärk on edendada soolist võrdõiguslikkust hariduses ja koolituses, et ähvardavat ekspertide puudust silmas pidades kasutada ära naiste potentsiaali ning toetada naiste tipptaset teaduses. Eesistujariik Saksamaa soovitatavad hariduse ja koolituse alased näitajad on valitud kõnealuse ELi poliitika toetuseks.

4. Tekkivad uued hariduse ja koolituse valdkonnad, mille jaoks on vaja näitajad välja töötada

4.1 Elukestev õpe

Elukestva õppe analüüs võib aidata oluliselt kaasa võimaliku soolise tasakaalu puudumise mõistmisele. Üksikasjalikud andmed, kui need on kättesaadavad, võivad anda teavet selle kohta, kas naiste ja meeste vahel esineb pärast formaalse kvalifikatsiooni omandamist formaalse ja informaalse õppimisega seotud käitumise erinevusi, mis võiks märkimisväärselt mõjutada naiste ja meeste suhteid tööturul.

Elukestval õppel on oluline osa konkurentsivõime, majandusliku jõukuse ja iseseisvuse ning isikliku arengu seisukohast ning see on naiste ja meeste eduka tööturul osalemise eelduseks. Elukestvas õppes osalemist analüüsides on äärmiselt oluline pideva tähelepanu pööramine soospetsiifilistele aspektidele, sest ainult sel viisil on võimalik kindlaks määrata, kas elukestvas õppes osalemise suurendamist edendava poliitika raames koheldakse õiglaselt nii naisi kui mehi.

Majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva Lissaboni strateegia raames kasutatakse elukestva õppe struktuurinäitajat. Elukestev õpe hõlmab 25- kuni 64-aastaseid isikuid, kes enda sõnul omandasid haridust või said koolitust nelja uuringule eelnenud nädala jooksul (ELi tööjõu-uuringu andmed).

Eurostati viimaste andmete kohaselt osales 2005. aastal ELis elukestvas õppes pisut enam naisi (10,4%) kui mehi (8,9%). Ent kogutud teave puudutas kogu haridust ja koolitust, sõltumata sellest, kas see oli seotud vastaja praeguse või võimaliku tulevase tööga. Elukestva õppe struktuurinäitaja hõlmab määratluse kohaselt kahesuguseid haridusega seotud tegevusi: formaalset haridust ja mitteformaalset haridust, mille alla kuuluvad väljaspool formaalset haridust õpetatavad ained ning ebakonventsionaalsed ained. Struktuurinäitaja ei määra kindlaks elukestvas õppes osalemise põhjust ega õppe kestvust.

Seega, et mõõta nõuetekohaselt naiste ja meeste juurdepääsu elukestvale õppele, oleks väga vajalik üksikasjalik, naiste ja meeste elukestvas õppes osalemisega seonduv teave (st vanus, sugu, omandatud haridustase, tööalane staatus, kutseala, õpingute sagedus, kestus ja liik).

4.2 Migrandid haridussüsteemis

Euroopa Komisjon on võtnud teatises "Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse juhised 2006–2010" kohustuseks võidelda igasuguse diskrimineerimisega ning luua kõiki kaasav ühiskond. "Ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvate naiste olukord on sageli raskem kui samadesse rühmadesse kuuluvatel meestel. Rahvusvähemuste ja sisserändajate hulka kuuluvate naiste olukord on sarnane. Nad kannatavad sageli mitmekordse diskrimineerimise all. Seepärast eksisteerib oluline vajadus edendada soolist võrdõiguslikkust rände- ja integratsioonipoliitikas, et tagada naiste õigused ja kodanikuosalus, kasutada täielikult ära nende tööhõivepotentsiaal ja parandada nende juurdepääsu haridusele ja elukestvale õppele".

Näitaja väljatöötamisega seonduv oluline probleem on see, et puudub migranditaustaga isikute ühtne määratlus ning samuti ei ole kättesaadavad võrdlusandmed migrantide haridus- ja koolitusolukorra kohta. Mõiste "migrant" hõlmab kõiki isikuid, kes lahkusid kodumaalt eesmärgiga asuda pikemaks ajaks elama teise riiki. Määratlus hõlmab ka migrantide teist ja kolmandat põlvkonda. Neid inimesi loetakse tavaliselt migranditaustaga isikuteks.

Üksikasjalikuma teabe andmiseks mis tahes rahvusest välisüliõpilaste kohta nende sihtriigis kasutatakse selliseid mõisteid nagu "rahvusvahelised üliõpilased", "kodakondsus", "välisrahvusest", "mitteresidendi staatus", "üliõpilaste liikuvus" ning "eelneva teises riigis omandatud haridusega". Ent kuigi mõned liikmesriigid juba esitavad suhteliselt hästi diferentseeritud andmeid, hõlmavad ELi tasemel võrreldavad andmekogumid näiteks migranditaustaga kodanikke, kes on elanud ühes riigis viimase 15 aasta jooksul ning kavatsevad seal elamist jätkata, ning samuti vahetusüliõpilasi, kes on vaid lühikeseks ajaks välisriigi akadeemilises õppeasutuses õppima asunud. Selliste üldiste kategooriate puhul ei ole diferentseeritud võrdlus Euroopa tasandil võimalik.

Lisaks ei tohi alahinnata migrantide heterogeensust. Õiguslik seisund, väljarändamise põhjus, vanus sisserändamise ajal, keelebarjäärid, usk, rahvus, sihtriigis veedetud aastate arv ning kavatsus jääda sisseränderiiki või naasta päritoluriiki on kõik tegurid, mis mõjutavad sisserändajate erinevat olukorda koos sellega seonduvate väljakutsete, vajaduste ja võimalustega. Ainult üksikasjalik analüüs võib aidata aru saada erinevate migranditaustade ning kõigile haridustasemetele juurdepääsu ja kõigil haridustasemetel osalemise vahelisest korrelatsioonist ning võimaldada seega olulist võrdlust naissoost ja meessoost migrantide hariduses osalemise võimaluste vahel.

Praegu rakendatakse siiski vaid piiratud hulka lähenemisviise, et tagada teave naissoost või meessoost migrantide kohta ning nende hariduse ja koolituse kohta sihtriigis.

Eurydice'i statistika 15-aastaste migranditaustaga õpilaste osakaalu kohta era- ja riiklikus keskkoolis on samm õiges suunas, kuigi see on vaid fragment üldisemast pildist. Olemasolevad andmed, mis käsitlevad migrantide osalust kõrghariduses, näitavad peamiselt välisüliõpilaste õppima asumist / õppimist nende sihtriigis pakutavates õppevaldkondades (Eurostat, OECD).

Soospetsiifilised andmed on seoses migrantidega eriti olulised. Ühest küljest on naissoost migrandid tihti oma perekonnas kultuurilisteks hariduse, muutuste ja integratsiooni toetajateks. Teisest küljest seisavad paljud naissoost migrandid silmitsi diskrimineerimisega lähtuvalt nende soost ja taustast. Migrantide olukorda hariduses ja koolituses käsitlevate soospetsiifiliste andmete analüüs oleks seetõttu tõhusa rände- ja integratsioonipoliitika kujundamisel olulise väärtusega.

Ent kuna puuduvad teemakohased tähenduslikud ja võrreldavad andmed, on praegu uute näitajate esitamine võimatu. Seetõttu rõhutab käesolev aruanne, et selle uurimiseks, kuidas migrandid on kogu Euroopas haridussüsteemi integreerunud, on vajalik põhjalik üleeuroopaliste andmete kogumine ning nende süvaanalüüs.

5. Olemasolevate andmete ülevaade

5.1 Teabeallikad

Tööjõu-uuring (*Labour Force Survey – LFS*) on näitajate väljatöötamise oluline vahend. LFS on peamine statistiline allikas, mis annab ühtlustatud ja võrreldavaid tööturuga seotud andmeid ELi tasandil. Hariduse ja koolitusega seonduv tööjõu-uuring keskendub noorte haridusele, elukestvate õppele ning varakult õpingud katkestanutele, samuti esitatakse selles tööhõive ja töötusega seotud andmed (st määrad, kasv, rahvastiku aktiivne tööturul osalemine / tööturult kõrvalejäämine (mitteaktiivsus)), mis käsitlevad näiteks tööalast staatust soo, vanuserühmade, omandatud haridustasemete, rahvuse, perekonnaseisu ja/või ülalpeetavate laste arvu lõikes.

Rahvusvaheline koostöö võrreldavate andmete koostamiseks ja analüüsimiseks on tohutult edasi arenenud. UNESCO, OECD ja EL on üheskoos välja töötanud (UOE) küsimustiku, mis sisaldab rahvusvahelisi määratlusi võrreldavate andmete kogumiseks. Seetõttu lähtutakse kõnealusest küsimustikust peaaegu kõigi kvantitatiivsete rahvusvaheliste haridusalaste võrdluste puhul.

Lisaks saab naiste ja meeste haridusega seotud andmeid ja teavet ning asjaomaste analüüsidega seotud teavet *Eurostat*'ilt ja *Eurydice*'ilt ning sellistest väljaannetest nagu *She Figures* ja *OECD education at a glance*. Ent määratlused ja tõlgendus ei lange eelkõige soolist eristamist nõudvate analüüsides puhul alati kokku ning see vähendab andmete kasutamiskõlblikkust (vt II lisa: andmebaasid).

5.2 ISCED liigitus andmeanalüüsi alusena

Sel eesmärgil kehtestati UNESCO rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse 1997. aasta versioon (*UNESCO International Standard Classification of Education – ISCED 97*) (vt III lisa: ISCED 97 liigitus). ISCED liigitus võtab arvesse riikide kraadide ja kvalifikatsioonide struktuuri erinevusi. Seetõttu on see asendamatuks raamistikuks, mis tagab rahvusvaheliste kõrghariduse süsteemide uurimisel kõrge võrreldavuse taseme. See on arusaadav, seda kasutatakse rahvusvaheliselt ning sel on üldise arvamuse kohaselt vähe lünki. Seega on ISCED liigitus kõige põhjalikum hariduse liigitus, mis võimaldab andmeid analüüsida ning järeldusi teha.

5.3 Struktuurinäitajad

Nõukogu kutsus komisjoni Lissaboni strateegia raames üles koostama iga-aastase tervikliku aruande struktuurinäitajate alusel, mis on Lissaboni eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude objektiivse hindamise vahendiks ning toetavad aruande põhisõnumeid. Euroopa Ülemkogule 2005. aasta kevadel esitatud aruandes esitas komisjon uue lähenemisviisi Lissaboni strateegiale, mis keskendub majanduskasvule ja tööhõivele.

Struktuurinäitajad hõlmavad järgmist kuut valdkonda: üldine majanduslik taust, tööhõive, innovatsioon ja teadusuuringud, majandusreform, sotsiaalne ühtekuuluvus ning keskkond. Naiste hariduse ja koolituse seisukohast hõlmavad need näitajaid teaduse ja tehnoloogia valdkonna lõpetanute, noorte omandatud haridustaseme ja elukestva õppe kohta.

5.4 Temaatilised näitajad – edusammud Lissaboni strateegia hariduse ja koolitusega seotud eesmärkide täitmisel

Eemärgiga mõõta Lissaboni strateegia hariduse ja koolitusega seotud eesmärkide täitmist on välja töötatud mitu jälgitavat temaatilist näitajat. 2006. aastaks oli analüüsitud järgmist kuut valdkonda: õpetajate kvaliteedi parandamine; teadmistepõhises ühiskonnas vajalike oskuste arendamine; teaduse- ja tehnikaalaste õpingute suurem propageerimine; haridusse ja koolitusse investeerimine; kõigile info- ja sidetehnoloogia tagamine; osalemine hariduses ja koolituses; varakult õpingud katkestanud; võõrkeelte õppimise ja liikuvuse parandamine ning koostöö.

6. Näitajad

6.1 Näitaja 1: Naissoost lõpetanute ja meessoost lõpetanute osakaal lõpetanute koguarvus teaduse ja tehnika valdkonnas

Näitaja iseloomustab naiste ja meeste osakaalu kõrghariduse lõpetanute koguarvus teaduse (loodus- ja täppisteadused, matemaatika ning informaatika) ning tehnika (inseneriteadus, tootmine ja ehitus) valdkonnas 2004. aastal. Hõlmatud on era- ja riiklike kõrgkoolide lõpetajad nii bakalaureuse- ja magistriõppe (ISCED 5) kui ka kõrgema teadusõppe (*advanced research studies* – ISCED 6) tasemel.

Näitaja määratlemisel kasutatud haridustasemed ja -valdkonnad lähtuvad rahvusvahelisest ühtsest hariduse liigitusest (ISCED 97) ning haridus- ja koolitusvaldkondi käsitlevast Eurostati käsiraamatust (1999). ISCED 5 on määratletud kui kõrghariduse esimene etapp ning see koosneb kahest kategooriast – ISCED 5a ja ISCED 5b. Enamik ISCED 5a õppekavadest on suurel määral teoreetilised ning nende eesmärk on anda piisav

kvalifikatsioon kõrgema taseme teadusõppesse astumiseks või kõrgetasemelisi oskusi nõudvatel ametikohtadel töötamise alustamiseks. ISCED 5b programmid on praktilise suunitlusega ning nende sisu on tavaliselt valitud eesmärgiga valmistada õpilasi ette konkreetsel ametialal töötamiseks. ISCED 5b õppekavade läbimisel saadud kvalifikatsioon ei anna otsest juurdepääsu kõrgema taseme teadusõppele.

ISCED 6 liigitus viitab kõrghariduse teise etapi õppekavadele, mis annavad kõrgema teaduskvalifikatsiooni, tihti doktori või filosoofiadoktori või muu kraadi tasemel. Õppekavad sisaldavad kõrgema taseme õpet ja iseseisvat uurimistööd ning valmistavad lõpetanuid ette akadeemiliseks karjääriks kõrgharidusasutustes.

Näitaja eristab naissoost ja meessoost ISCED 5 ja ISCED 6 kvalifikatsiooniga lõpetanuid ning iseloomustab seega naiste teaduse ja tehnika valdkonda kaasatuse tendentsi sellest seisukohast, milline on nende omandatud kvalifikatsioonitase ja millisel ametikohal nad töötavad. Nimetatud eristamine muudab analüüsi põhjalikumaks, kuna lõpetanute haridusega seonduvad otsused ja saavutused võivad suurel määral osutada määravaks nende karjääri ja ühiskondliku rolli suhtes. Lisaks on võimalike erinevuste väljatoomiseks üksikasjalikumalt määratletud huvipakkuvad valdkonnad. Andmete esitamine osakaaluna lõpetanute koguarvus asjaomastes valdkondades hõlbustab analüüsi ning seega ka horisontaalse ja vertikaalse segregatsiooni kindlaksmääramist.

Tabel 6.1: Naissoost lõpetanud ja meessoost lõpetanud (ISCED 5; ISCED 6) a) loodus- ja täppisteaduste, matemaatika ja informaatika valdkonnas ning b) inseneriteaduse, tootmise ja ehituse valdkonnas protsendina lõpetanute koguarvust asjaomastes valdkondades (2004)¹⁾

	ISCED 5				ISCED 6			
	Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction		Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
geo								
eu25 European Union	39,8	60,2	23,6	76,4	39,0	61,0	23,2	76,8
be Belgium	30,4	69,6	20,8	79,2	28,9	71,1	20,2	79,8
bg Bulgaria	56,4	43,6	37,2	62,8	55,8	44,2	39,2	60,8
cz Czech Republic	40,0	60,0	24,4	75,6	34,9	65,1	21,2	78,8
dk Denmark	33,7	66,3	31,4	68,6	26,0	74,0	27,9	72,1
de Germany	36,1	63,9	17,4	82,6	29,5	70,5	11,8	88,2
ee Estonia	48,1	51,9	33,1	66,9	44,0	56,0	37,5	62,5
ie Ireland	42,9	57,1	17,3	82,7	45,3	54,7	28,7	71,3
gr Greece	42,8	57,2	38,5	61,5	32,3	67,7	21,0	79,0
es Spain	36,4	63,6	25,7	74,3	48,9	51,1	27,9	72,1
fr France^{II)}	30,9	69,1	24,7	75,3	34,4	65,6	-	-
it Italy	53,6	46,4	28,6	71,4	54,0	46,0	31,2	68,8
cy Cyprus	42,2	57,8	20,2	79,8	83,3	16,7	-	-
lv Latvia	39,2	60,8	28,2	71,8	53,3	46,7	38,5	61,5
lt Lithuania	43,2	56,8	33,3	66,7	61,4	38,6	33,9	66,1
lu Luxembourg^{III)}	-	-	-	-	-	-	-	-
hu Hungary	38,0	62,0	23,6	76,4	32,7	67,3	33,3	66,7
mt Malta^{IV)}	34,5	65,5	19,3	80,7	60,0	40,0	20,0	80,0
nl Netherlands	23,0	77,0	15,4	84,6	37,7	62,3	23,4	76,6
at Austria	35,8	64,2	17,1	82,9	35,1	64,9	18,6	81,4
pl Poland	40,7	59,3	27,7	72,3	52,9	47,1	24,1	75,9
pt Portugal	50,7	49,3	33,8	66,2	51,5	48,5	35,6	64,4
ro Romania	59,1	40,9	32,5	67,5	45,7	54,3	28,7	71,3
si Slovenia	39,8	60,2	21,1	78,9	40,9	59,1	25,6	74,4
sk Slovakia	40,8	59,2	31,7	68,3	46,3	53,7	29,7	70,3
fi Finland^{V)}	50,2	49,8	21,6	78,4	41,0	59,0	20,7	79,3
se Sweden	47,5	52,5	28,9	71,1	39,1	60,9	25,9	74,1
uk United Kingdom	37,4	62,6	20,0	80,0	37,9	62,1	21,2	78,8

Source: Eurostat, Education indicators

^{I)} Ten new Member States (Czech Republic, Cyprus, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia, and Slovenia) joined the EU in 2004, and during that year, a considerable number of students migrated to the "old" EU Member States. This "brain drain" is reflected in the EU graduate figures for 2004.

^{II)} Source: Statistics France. No data for engineering, manufacturing and construction (ISCED 6) is available.

^{III)} Luxembourg's University was founded in 2003. Therefore, there is no graduate data available for 2004.

^{IV)} Source: National statistics, Malta

^{V)} Source: National statistics, Finland

Kuigi kõrgharidust omandama asuvate õpilaste ja sellest tulenevalt ka lõpetanute arv on ELis märkimisväärselt suurenenud, esinevad õppevaldkonna valiku puhul siiski ilmsed soolised erinevused ning see on soolist võrdõiguslikkust käsitlevates aruteludes jätkuvalt keskne teema. Seetõttu ei saa soolise võrdõiguslikkusega seoses rääkida üksnes võrdsest üldisest osalejate või lõpetanute osakaalust.

Valdava enamuse ELi riikide puhul ilmneb sama olukord – meeste osakaal teaduse ja tehnika valdkondades on suurem kui naiste osakaal ning vastupidine kehtib teaduse ja tehnikaga mitteseotud valdkondades. Euroopa keskmine naissoost lõpetanute osakaal loodus- ja täppisteadustes, matemaatikas ja informaatikas on 39,8% ISCED 5 ja 39% ISCED 6 puhul ning inseneriteaduses, tootmises ja ehituses 23,6% ISCED 5 ja 23,2% ISCED 6 puhul. Seega ei ole naised nimetatud valdkondades endiselt piisavalt esindatud.

Peamiselt ainult Skandinaavias ja Ida-Euroopa riikides ületab teaduse ja tehnika valdkonnas naissoost lõpetanute arv ELi keskmist ning isegi nendes riikides ei kajastu see positiivne suundumus tingimata tööturul. Naiste osalemist takistavad tegurid, näiteks naiste teaduse ja tehnika valdkonnas osalemisega seonduvad kultuurilised eelarvamused ja stereotüübid, tuleb konstruktiivselt vaidlustada riiklikul tasandil.

Naiste potentsiaali rakendamine teaduse ja tehnika valdkonnas on olulise tähtsusega ülesanne. Majanduse seisukohast ei ole nendes kahes valdkonnas võimalik hakkama saada ilma naiste annete ja oskusteta. Seega on tõhususe saavutamiseks oluline kasutada ära kõik võimalikud ressursid. See tõstatab poliitikaga seonduva küsimuse – mida saaks kõrghariduse põhitasemel (ISCED 5) teha soolise tasakaalu parandamiseks kahes olulises valdkonnas – loodus- ja täppisteaduste, matemaatika ja informaatika ning tehnika, tootmise ja ehituse vallas, et parandada soolist tasakaalu ISCED 6 tasemel ning kõrget kvalifikatsiooni nõudvatel ametikohtadel teaduse ja tehnika valdkonnas. ELi teadusalase suutlikkuse tõstmiseks tuleb tähelepanu pöörata nii õppevaldkondadele kui haridustasemetele.

6.2 Näitaja 2: Naiste ja meeste tööhõive määr kõrgeimate omandatud haridustasemete lõikes

Sooliselt eristatud tööhõive määrade mõõtmine omandatud haridustasemete lõikes annab teavet tööturul kättesaadavate teadmiste ja oskuste taseme kohta ning aitab hinnata, millises ulatuses pakub tööturg meestele ja naistele sobivaid töökohti. Näitaja väljendab 25- kuni 64-aastaste naiste ja meeste tööhõive määra kõrgeimate omandatud haridustasemete lõikes. Omandatud haridustasemete määratlemisel on kasutatud ISCED 97 liigitust (III lisa) ning tasemed on jaotatud kolme kategooriasse:

- a) alusharidus, algharidus ja keskkooli 1. aste (ISCED 0–2);
- b) keskkooli 2. aste ja keskharidusjärgne kutsekeskharidus (ISCED 3–4); ja
- c) kõrgharidus (ISCED 5–6).

Need kategooriad kajastavad nimetatud erinevatel haridustasemetel omandatud teadmiste, oskuste ja kvalifikatsiooni erinevusi. Lisaks näitavad nad iga kategooriaga seonduvaid erinevaid töövõimalusi ja võimalikke ametikohti tööturul. Andmete aluseks on tööjõu-uuring.

Tabel 6.2: Naiste ja meeste (vanuses 25–64 aastat) tööhõive määr kõrgeimate omandatud haridustasemetega lõikes (2006)

geo	sex	Total (ISCED 1997)		Pre-primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)		Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)		Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)	
		Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years	Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years	Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years	Between 25 and 39 years	Between 40 and 64 years
eu25 European Union (25 countries)	m Males	86.3	74.7	79.9	65.6	86.9	75.9	91.2	85.4
	f Females	69.7	57.9	50.3	42.8	70.4	63.9	82.6	79.6
be Belgium	m Males	86.4	68.9	74.0	55.4	88.3	74.6	92.3	82.9
	f Females	76.1	51.0	49.0	33.8	74.4	57.4	88.9	74.1
bg Bulgaria	m Males	80.5	68.2	58.6	47.3	83.8	74.3	94.1	83.3
	f Females	70.4	59.0	38.4	31.9	73.1	66.0	86.6	76.7
cz Czech Republic	m Males	91.2	78.1	57.2	52.0	92.9	78.3	93.9	89.5
	f Females	66.6	62.7	40.5	39.7	67.3	65.6	73.7	82.5
dk Denmark	m Males	89.1	81.3	76.5	69.4	91.1	81.5	91.1	88.1
	f Females	79.8	72.1	59.3	58.3	79.0	70.3	86.2	84.1
de Germany	m Males	83.5	75.9	67.2	62.2	83.3	74.4	93.0	84.8
	f Females	70.4	63.2	45.6	46.4	72.8	64.6	82.1	78.0
ee Estonia	m Males	90.0	77.1	76.3	58.9	90.2	76.5	96.5	88.4
	f Females	77.3	77.2	54.3	54.3	74.6	77.1	86.5	84.9
ie Ireland	m Males	89.1	80.6	79.2	72.0	91.8	86.8	93.2	90.6
	f Females	72.2	55.2	45.8	38.2	69.9	61.0	84.4	77.4
gr Greece	m Males	89.1	80.0	90.1	75.3	88.9	82.2	88.2	88.1
	f Females	63.6	46.4	46.7	36.4	61.8	48.2	79.6	77.6
es Spain	m Males	87.5	78.7	85.5	73.7	88.5	84.6	89.3	86.6
	f Females	68.0	48.3	53.0	36.3	68.3	61.1	80.0	76.7
fr France	m Males	86.1	71.2	75.9	61.4	88.8	75.5	88.8	81.4
	f Females	71.3	61.5	49.0	51.3	71.8	67.3	81.7	74.2
it Italy	m Males	85.4	73.9	84.9	65.6	86.4	82.3	83.2	89.8
	f Females	60.8	45.4	44.9	29.7	67.1	63.3	73.2	81.1
cy Cyprus	m Males	92.6	86.2	84.2	83.1	95.4	85.6	93.5	91.9
	f Females	77.4	58.0	66.0	46.1	73.0	62.0	86.4	77.3
lv Latvia	m Males	83.8	74.3	74.6	56.0	84.8	76.1	96.9	87.6
	f Females	76.5	69.9	49.0	36.9	76.4	69.3	86.7	86.8
lt Lithuania	m Males	84.0	75.8	55.6	45.3	86.8	79.6	93.2	83.4
	f Females	81.0	66.5	53.6	32.7	76.8	65.7	92.2	85.1
lu Luxembourg (Grand-Duché)	m Males	93.2	75.5	92.6	68.6	93.7	74.9	93.2	85.2
	f Females	73.1	51.6	66.7	42.9	70.1	52.5	81.9	72.9
hu Hungary	m Males	85.4	64.1	64.2	37.1	88.0	68.9	93.8	80.7
	f Females	64.2	54.3	35.0	32.9	65.6	60.3	80.3	77.1
mt Malta	m Males	91.7	77.1	87.2	73.6	96.5	88.9	97.5	86.8
	f Females	51.8	23.1	35.7	18.0	71.2	49.6	84.3	60.6
nl Netherlands	m Males	92.2	78.9	86.8	72.0	92.8	79.6	95.2	84.1
	f Females	79.9	60.8	58.4	43.8	81.0	67.2	90.3	77.8
at Austria	m Males	90.9	75.3	76.5	62.1	91.9	75.6	94.8	84.4
	f Females	76.2	60.0	57.7	47.4	78.8	62.5	84.1	80.6
pl Poland	m Males	81.9	62.4	60.9	43.3	81.8	63.2	92.0	82.8
	f Females	66.8	48.0	39.6	28.2	61.7	48.3	84.5	75.3
pt Portugal	m Males	87.9	77.1	89.3	75.2	83.1	82.2	88.5	88.0
	f Females	78.5	62.3	74.4	58.2	77.8	77.0	89.1	82.0
ro Romania	m Males	81.0	71.3	71.9	60.8	81.5	71.7	91.3	89.5
	f Females	71.0	56.7	51.7	44.3	73.0	61.2	90.6	85.8
si Slovenia	m Males	89.2	71.8	73.4	58.1	89.7	72.6	95.3	84.0
	f Females	84.8	60.7	75.1	45.5	82.4	60.2	92.5	83.5
sk Slovakia	m Males	86.0	72.1	27.6	34.5	87.9	73.9	97.2	87.4
	f Females	64.8	56.4	20.6	29.0	66.2	60.6	78.5	77.3
fi Finland	m Males	86.3	73.0	75.2	59.3	85.1	74.1	94.2	84.4
	f Females	75.2	72.2	52.0	54.1	72.6	72.0	82.4	84.3
se Sweden	m Males	87.4	81.7	75.3	74.6	89.0	82.8	88.9	86.7
	f Females	79.5	76.5	56.0	57.1	79.3	76.9	85.0	87.8
uk United Kingdom	m Males	88.6	79.3	76.7	67.1	90.2	81.2	94.3	86.6
	f Females	72.6	66.7	52.6	63.0	72.5	79.1	86.3	86.4

Source: Eurostat, Labour Force Survey (quarterly survey results)

u: unreliable or uncertain data

Tabel 6.2 näitab, et kõigis ELi riikides suureneb naiste ja meeste tööhõive määr vastavalt sellele, mida kõrgem on omandatud haridustase. Lisaks nähtub, et sõltumata omandatud haridustasemest väheneb tööhõive määr vanuse suurenedes. Selle korrelatsiooni suuruse osas on ELi liikmesriikide vahel siiski suured erinevused. Samal ajal kui naiste tööhõive määr on meeste omast väiksem kõigis ELi riikides, väheneb see erinevus haridustaseme suurenedes. Kõrgharidusega naiste tööhõive määrad on näiteks kõrged (ELi keskmine 25- kuni 39-aastaste naiste puhul on 82,6%; ELi keskmine 40- kuni 64-aastaste naiste puhul on 79,6%), kuid sellele vaatamata ilmnevad neis sarnased erinevused võrreldes meeste tööhõivet kõigis ELi liikmesriikides kajastavate arvudega.

Nende andmete põhjal on võimalik järeldada, et a) madala kvalifikatsiooniga isikud jäävad suurema tõenäolisusega töötuks ning jäävad üldse tööturult kõrvale (mitteaktiivsus) ning et b) sooline ebavõrdsus suureneb haridustasemete skaala madalamatel astmetel. Naiste tööhõive määra (ELi keskmine) osas on märkimisväärne erinevus keskkooli 2. astme lõpetanud ja keskharidusjärgse kutsekeskharidusega (ISCED 3–4) ning madalama kvalifikatsiooniga (ISCED 0–2) naiste vahel.

Samal ajal kui umbes 50% 25- kuni 39-aastastest ja 43% 40- kuni 64-aastastest ISCED 0–2 haridustasemega naistest osalevad aktiivselt tööturul, siis sama alushariduse, alghariduse või keskkooli 1. astme hariduse omandanud meeste puhul on töötamise tõenäosus vastavalt 29,6 (25- kuni 39-aastased) ja 22,8 protsendipunkti suurem. Kuigi soolised erinevused püsivad ISCED 0–2 tasemel, ei tohiks unustada, et ka ISCED 3–4 tasemel ulatub naiste ja meeste tööhõive määra erinevus 16,5/12 protsendipunktini (ELi keskmine) ning kõrghariduse tasemel (ISCED 5–6) 8,5/5,8 (ELi keskmine) protsendipunktini.

Tööhõive määrade arutamisel tuleb kõne alla võtta ka majandusliku mitteaktiivsuse küsimus. Majanduslikult mitteaktiivseid inimesi iseloomustab see, et neil ei ole tööd ning nad kas ei otsi aktiivselt tööd või neil ei ole võimalik kohe tööle asuda. Majanduslik mitteaktiivsus on ea- ja soospetsiifiline. Naised jäävad märgatavalt suurema tõenäosusega tööturult kõrvale ning seda peamiselt perekondlikel põhjustel. Lisaks on majandusliku mitteaktiivsuse tase keskmisest kõrgem madalama haridustasemega ning vanemate inimeste puhul.

Seega on majanduslikul mitteaktiivsusel märkimisväärne roll ISCED 0–2 haridustasemega naiste madala tööhõive määra ning kahe vanuserühma (25- kuni 39-aastased ja 40- kuni 60-aastased) tööhõive määrade erinevuse kujundamisel. Lisaks on enamiku madala kvalifikatsiooniga inimeste puhul lastehoiu maksumus suurem kui nende palk ning paljud madala kvalifikatsiooniga naised otsustavad koju jääda.

Seega, kuigi naiste osa ELi üldistes tööhõive määrades on suur, on neil siiski väiksem tõenäosus tööle saada kui meestel. ELi majandusliku arengu edendamine nõuab konkurentsivõimelist keskkonda, mis peab kaasama võrdselt naisi ja mehi. Seetõttu tuleb naiste ja meeste kvalifikatsiooni tõsta, et suurendada nende potentsiaali tööturul. Samal ajal on samuti äärmiselt oluline, et tööturg kasutaks ära nii naiste kui ka meeste olemasolevad oskused ja anded.

- 6.3 Näitaja 3a: Naissoost ISCED 5a taseme lõpetanute ja meessoost ISCED 5a taseme lõpetanute osakaal ISCED 5a lõpetanute koguarvus ning naissoost doktorikraadi omandanute ja meessoost doktorikraadi omandanute arv doktorikraadi omandanute koguarvus õppevaldkondade lõikes ning kokku

Näitaja jaguneb kaheks osaks. Näitaja iseloomustab akadeemiliste õppeasutuste naissoost ja meessoost ISCED 5a taseme lõpetanute osakaalu õppevaldkondade lõikes, hõlmates akadeemilise suunitlusega kõrghariduse õppekavasid. ISCED 5a taseme lõpetanutel on vajalik kvalifikatsioon kõrgetasemelisi oskusi nõudvatel ametikohtadel töötamise alustamiseks või kõrgema taseme teadusõppesse astumiseks.

Näitaja iseloomustab samuti akadeemiliste õppeasutuste naissoost ja meessoost filosoofiadoktori kraadi või doktorikraadi või võrdväärse haridustaseme omandanute (ISCED 6) osakaalu filosoofiadoktori kraadi või doktorikraadi või võrdväärse haridustaseme omandanute koguarvus õppevaldkondade lõikes. Õppevaldkondade uurimine ISCED 5a taseme ja filosoofiadoktori kraadi või doktorikraadi või võrdväärse haridustaseme puhul annab teavet kõrgelt kvalifitseeritud lõpetanute kohta hetkel, mil nad astuvad kõrgema taseme teadusõppesse või alustavad töötamist. Samuti näitab see naiste ja meeste saavutuste määrasid erinevate valdkondade lõikes akadeemilise ja kõrgema teadusõppe tasemel.

Tabel6.3.a: **Naisssoost ISCED 5a taseme lõpetanute ja meessoost ISCED 5a taseme lõpetanute osakaal ISCED 5a lõpetanute koguarvus õppevaldkondade lõikes ja kokku (2004)^p**

iscedsa_d1+5a_d2Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)																
	Total		Teacher training and education science		Humanities and arts		Social sciences, business and law		Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction		Agriculture and veterinary		Health and Welfare	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
geo																
eu25 European Union (25 countries)	58.4	41.6	77.6	22.4	71.2	28.8	60.6	39.4	42.2	57.8	25.7	74.3	52.4	47.6	75.6	24.4
be Belgium	52.7	47.3	72.0	28.0	64.0	36.0	55.2	44.8	38.7	61.3	23.3	76.7	49.0	51.0	59.9	40.1
bg Bulgaria	58.0	42.0	73.3	26.7	64.7	35.3	61.7	38.3	56.4	43.6	37.9	62.1	43.0	57.0	64.0	36.0
cz Czech Republic	56.8	43.2	76.8	23.2	64.5	35.5	60.9	39.1	40.6	59.4	24.1	75.9	56.4	43.6	73.9	26.1
dk Denmark	62.0	38.0	73.9	26.1	67.7	32.3	51.8	48.2	38.3	61.7	26.3	73.7	59.0	41.0	83.6	16.4
de Germany	49.9	50.1	71.9	28.1	69.2	30.8	47.7	52.3	36.8	63.2	23.0	77.0	53.1	46.9	66.3	33.7
ee Estonia	69.6	30.4	91.7	8.3	81.1	18.9	67.6	32.4	54.4	45.6	34.3	65.7	62.5	37.5	88.5	11.5
ie Ireland	59.6	40.4	80.8	19.2	65.9	34.1	59.6	40.4	41.2	58.8	25.0	75.0	44.8	55.2	82.6	17.4
gr Greece	61.9	38.1	75.7	24.3	79.1	20.9	60.5	39.5	42.7	57.3	45.0	55.0	52.6	47.4	62.2	37.8
es Spain	60.0	40.0	79.2	20.8	66.3	33.7	61.4	38.6	44.0	56.0	30.9	69.1	46.5	53.5	79.2	20.8
fr France ⁱⁱ⁾	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
it Italy	58.1	41.9	85.1	14.9	77.0	23.0	57.2	42.8	53.6	46.4	28.6	71.4	43.5	56.5	66.3	33.7
cy Cyprus	76.6	23.4	79.8	20.2	90.4	9.6	74.3	25.7	61.7	38.3	0.0	#DIV/0!	0.0	0.0	0.0	0.0
lv Latvia	70.1	29.9	89.6	10.4	83.4	16.6	70.1	29.9	40.2	59.8	30.9	69.1	47.3	52.7	84.6	15.4
lt Lithuania	63.6	36.4	81.9	18.1	77.5	22.5	64.7	35.3	46.0	54.0	34.6	65.4	55.8	44.2	77.3	22.7
lu Luxembourg ⁱⁱⁱ⁾ (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
hu Hungary	63.7	36.3	78.6	21.4	71.3	28.7	67.0	33.0	36.7	63.3	24.3	75.7	46.3	53.7	79.9	20.1
mt Malta ^{iv)}	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
n Netherlands	56.6	43.4	79.2	20.8	59.8	40.2	50.9	49.1	23.0	77.0	15.4	84.6	49.6	50.4	77.7	22.3
at Austria	50.7	49.3	76.4	23.6	62.5	37.5	54.6	45.4	35.8	64.2	18.9	81.1	59.0	41.0	60.7	39.3
pl Poland	65.5	34.5	75.9	24.1	76.1	23.9	69.6	30.4	40.7	59.3	27.7	72.3	58.8	41.2	75.7	24.3
pt Portugal	68.3	31.7	85.1	14.9	71.5	28.5	64.8	35.2	54.2	45.8	36.0	64.0	62.0	38.0	80.1	19.9
ro Romania	56.9	43.1	45.3	54.7	68.1	31.9	62.5	37.5	60.9	39.1	33.2	66.8	41.1	58.9	64.6	35.4
sk Slovakia	62.5	37.5	81.7	18.3	73.2	26.8	64.6	35.4	45.0	55.0	27.0	73.0	57.0	43.0	66.0	34.0
sl Slovenia	55.3	44.7	73.8	26.2	56.4	43.6	60.2	39.8	41.0	59.0	31.5	68.5	42.8	57.2	76.9	23.1
fi Finland ^{v)}	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
se Sweden	63.3	36.7	80.0	20.0	66.4	33.6	59.6	40.4	51.6	48.4	29.3	70.7	55.9	44.1	85.4	14.6
uk United Kingdom	55.8	44.2	72.9	27.1	64.1	35.9	56.3	43.7	38.0	62.0	20.7	79.3	61.8	38.2	75.5	24.5

Source: Eurostat, Education indicators

- i) Ten new Member States (Czech Republic, Cyprus, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia, and Slovenia) joined the EU in 2004, and during that year, a considerable number of students migrated to the 'old' EU Member States. This 'brain drain' is reflected in the EU graduate figures for 2004.
- ii) Source: Statistics France.
- iii) Luxembourg's University was founded in 2003. Therefore, there is no graduate data available for 2004.
- iv)Source: National statistics, Malta
- v)Source: National statistics, Finland

Tabel 6.3.b: **Naissoost doktorikraadi omandanute ja meessoost doktorikraadi omandanute osakaal doktorikraadi omandanute koguarvus (PhD ICED 6) õppevõtkondade lõikes ning kokku**

iscsed6_phdPhD/Doctorate (ISCED 6)																
geo	Total		Teacher training and education science		Humanities and arts		Social sciences, business and law		Science, mathematics and computing		Engineering, manufacturing and construction		Agriculture and veterinary		Health and Welfare	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
eu25European Union (25 countries)	42.7	57.3	58.7	41.3	50.7	49.3	44.2	55.8	38.4	61.6	22.0	78.0	49.9	50.1	51.7	48.3
beBelgium	33.9	66.1	46.4	53.6	36.6	63.4	43.6	56.4	26.9	71.1	20.2	79.8	37.3	62.7	39.1	60.9
bgBulgaria	50.8	49.2	52.6	47.4	67.1	32.9	42.9	57.1	55.8	44.2	39.2	60.8	63.6	36.4	50.0	50.0
czCzech Republic	35.6	64.4	73.0	27.0	41.6	58.4	46.2	53.8	34.9	65.1	21.2	78.8	33.9	66.1	36.2	63.8
dkDenmark	35.9	64.1	0 ⁰⁾	0 ⁰⁾	50.0	50.0	39.1	60.9	26.0	74.0	27.9	72.1	56.2	43.8	46.0	54.0
deGermany	39.0	61.0	50.8	49.2	48.8	51.2	35.0	65.0	29.5	70.5	11.8	88.2	58.8	41.2	50.0	50.0
eeEstonia	62.2	37.8	100.0	0.0	60.7	39.3	61.5	38.5	44.0	56.0	37.5	62.5	20.0	80.0	80.5	19.5
ieIreland	45.7	54.3	50.0	50.0	47.9	52.1	53.1	46.9	45.3	54.7	28.7	71.3	47.6	52.4	55.0	45.0
grGreece	38.1	61.9	51.9	48.1	51.0	49.0	52.1	47.9	32.3	67.7	21.0	79.0	43.6	56.4	65.4	34.6
esSpain	47.5	52.5	57.5	42.5	48.8	51.2	49.0	51.0	48.9	51.1	27.9	72.1	44.1	55.9	51.8	48.2
frFrance ^{III)}	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
itItaly	50.9	49.1	72.5	27.5	58.5	41.5	50.4	49.6	54.0	46.0	31.2	68.8	54.4	45.6	61.5	38.5
cyCyprus	61.5	38.5	100.0	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0	83.3	16.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
lvLatvia	58.3	41.7	100.0	0.0	50.0	50.0	57.9	42.1	53.3	46.7	38.5	61.5	100.0	0.0	52.9	47.1
ltLithuania	57.5	42.5	0.0	:	77.6	22.4	59.4	40.6	61.4	38.6	33.9	66.1	54.5	45.5	60.0	40.0
luLuxembourg ^{VII)} (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
huHungary	42.9	57.1	66.1	33.9	50.0	50.0	45.7	54.3	32.7	67.3	33.3	66.7	30.3	69.7	39.9	60.1
mtMalta ^{VI)}	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nlNetherlands	39.4	60.6	0.0	0.0	42.7	57.3	40.9	59.1	37.7	62.3	23.4	76.6	39.0	61.0	48.6	51.4
atAustria	40.5	59.5	58.5	41.5	52.7	47.3	41.9	58.1	35.1	64.9	18.6	81.4	55.7	44.3	63.2	36.8
plPoland	46.9	53.1	:	:	54.9	45.1	48.2	51.8	52.9	47.1	24.1	75.9	48.7	51.3	51.5	48.5
ptPortugal ^{VII)}	47.8	52.2	78.3	21.7	50.9	49.1	46.3	53.7	51.3	48.7	35.0	65.0	52.8	47.2	46.3	53.7
roRomania	49.3	50.7	:	:	67.8	32.2	51.7	48.3	45.7	54.3	28.7	71.3	0.0	100.0	56.3	43.7
siSlovenia	40.6	59.4	50.0	50.0	57.5	42.5	39.0	61.0	40.9	59.1	25.6	74.4	50.0	50.0	53.8	46.2
skSlovakia	45.0	55.0	68.1	31.9	46.7	53.3	50.7	49.3	46.3	53.7	29.7	70.3	35.7	64.3	48.5	51.5
fiFinland ^{VIII)}	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
seSweden	44.8	55.2	79.3	20.7	56.0	44.0	43.3	56.7	39.6	60.4	25.0	75.0	45.2	54.8	56.9	43.1
ukUnited Kingdom	43.1	56.9	60.4	39.6	49.3	50.7	50.7	49.3	37.9	62.1	21.2	78.8	47.2	53.1	54.5	45.5

Source: Eurostat, Education indicators

I) Ten new Member States (Czech Republic, Cyprus, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia, and Slovenia) joined the EU in 2004 and during that year, a considerable number of students migrated to the "old" EU Member States. This "brain drain" is reflected in the EU graduate figures for 2004.

II) Denmark's national statistics use different categories than those defined by Eurostat. Thus, the data shown in the table is skewed. Both, women and men make up the total of ISCED 6 graduates in teacher training & education.

III) No data for PhD ISCED 6 is available

IV) Luxembourg's University was founded in 2003. Therefore, there is no graduate data available for 2004.

V) No data for PhD ISCED 6 is available

VI) National Portuguese statistics

VII) No data for PhD ISCED 6 is available

Üldine naissoost ISCED 5a taseme lõpetanute osakaal (ELi keskmine: 58,4%) on suurem kui meeste osakaal. Siiski esinevad erinevate õppevaldkondade vahel naissoost ISCED 5a kvalifikatsiooni omandanute osakaalu märkimisväärsed erinevused. Selliseid õppevaldkondi nagu õpetajakoolitus ja -haridus, humanitaaralad ja kunstid ning samuti tervis ning hoolekanne valivad rohkem naised kui mehed. Traditsiooniliselt ja stereotüüpselt meestega seostatavates õppevaldkondades – nt loodus- ja täppisteadused, matemaatika ja informaatika ning samuti inseneriteadus, tootmine ja ehitus – on suurem osakaal meestel. Seega, kui erinevaid õppevaldkondi eraldi analüüsida, ilmneb üldiselt kõrge naissoost ISCED 5a taseme lõpetanute osakaalu puhul soolisi stereotüüpe kajastav suundumus.

Naiste ja meeste õppevaldkonna valiku suundumused ISCED 6 tasemel peegeldavad ISCED 5a tasemel valitsevat olukorda ning üldjuhul suurema meeste osakaaluga õppeainete puhul võimendavad seda. Samas on suurenenud meeste osakaal ka nendes õppevaldkondades, mida varem eelistasid peamiselt naised.

Seega toob see näitaja esile õppevaldkonna valikuga seonduva horisontaalse segregatsiooni ning samaaegselt soolise ebavõrdsuse hariduse vertikaalses mõõtmes. Enamikus ELi liikmesriikides on kõrghariduses osalevate naissoost üliõpilaste üldine osakaal suurem ja lõpetamise ajaks (ISCED 5a tase) on naiste osakaal enamasti meeste omast ette jõudnud. Samas on filosoofiadoktori kraadi või doktorikraadi või võrdväärset haridustaset (ISCED 6) omandavate naissoost ja meessoost üliõpilaste arvude suhe vastupidine.

Oluline on tunnistada, et ISCED 5a ja ISCED 6 tasemed toimivad hariduse ja kõrgetasemeliste töökohtade (eelkõige teadus- ja arengutegevuse vallas) vaheliste sildadena. Seetõttu peab poliitika keskenduma sellele, et naissoost ja meessoost ISCED 5a kvalifikatsiooni ning filosoofiadoktori kraadi või doktorikraadi või võrdväärse haridustaseme omandanute osakaalud oleksid tasakaalus. See mitte üksnes ei suurendaks iseseisva uurimistööga seotud lähenemisviiside valikut, vaid annaks naistele ja meestele vajalikud oskused ja kvalifikatsiooni nii era- kui ka avalikus sektoris teadus- ja arengutegevuse valdkonna tippjuhtimises ja otsustustasandil osalemiseks.

6.4 Näitaja 3b: Naissoost ja meessoost akadeemiliste töötajate osakaal ametijärgude A, B ja C lõikes ning kokku

Soolise võrdõiguslikkuse edendamise seisukohast on äärmiselt oluline naiste ja meeste suhteline jaotus akadeemilistes asutustes erinevatel karjääriastmetel. Seetõttu on määrava tähtsusega, et akadeemilistes asutustes töötamise vertikaalne mõõde hinnataks ümber – et soolisi eelarvamusi toetav teadusuuringute keskkond muutuks loominguliseks ja jätkusuutlikuks teadus- ja arendustegevuse keskkonnaks, mille hüvanguks annavad võrdse panuse nii naised kui ka mehed.

Naissoost ja meessoost akadeemiliste töötajate osakaalu akadeemiliste töötajate koguarvus ametijärgude lõikes ja kokku iseloomustav näitaja võimaldab hinnata naiste ja meeste suhtarvu erinevate karjääriastmete puhul. Siinjuures lähtutakse akadeemiliste töötajate ametijärgudest. Euroopa Komisjoni ettepanekul töötasid selle liigituse välja statistika korrespondendid (naiste ja teaduse Helsingi tööühma alltöörühm) eesmärgiga võtta arvesse akadeemiliste asutuste vertikaalset mõõdet, mida ISCED liigitus ei kajasta. Akadeemiliste töötajate ametijärgud kajastavad seost akadeemilises asutuses omandatud positsiooni, kogemuste ning omandatud haridustaseme vahel:

järk A: ainus kõrgeim ametijärk/ametikoht, millel tavaliselt teostatakse teadusuuringuid;
järk B: teadlased, kes ei tööta küll tippametikohal (A), kuid on kõrgema ametijärguga kui vastsed doktorikraadi omanikud; ja järk C: esimene ametijärk/ametikoht, millele vastsed doktorikraadi (ISCED 6) omanikud tavaliselt tööle võetakse.

Tabel 6.4: Akadeemilistes asutustes töötavate naissoost ja meessoost töötajate osakaal järkude A, B ja C lõikes ning kokku

	Grade A		Grade B		Grade C		Total	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
geo								
<i>EU average</i>	15.3	84.7	32.2	67.8	42.0	58.0	32.1	67.9
<i>Belgium</i>	9.0	91.0	20.7	79.3	33.1	66.9	25.3	74.7
<i>Bulgaria</i>	15.9	84.1	31.2	68.8	46.1	53.9	31.2	68.8
<i>Czech Republic</i>	10.3	89.7	22.1	77.9	40.2	59.8	32.0	68.0
<i>Denmark</i>	10.9	89.1	24.4	75.6	37.6	62.4	25.1	74.9
<i>Germany</i>	9.2	90.8	16.1	83.9	25.9	74.1	17.4	82.6
<i>Estonia</i>	17.2	82.8	37.1	62.9	56.6	43.4	44.0	56.0
<i>Ireland</i>	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Greece</i>	11.3	88.7	22.7	77.3	31.9	68.1	22.7	77.3
<i>Spain</i>	12.9	87.1	25.8	74.2	39.3	60.7	34.2	65.8
<i>France</i>	16.1	83.9	38.7	61.3	:	:	31.9	68.1
<i>Italy</i>	16.4	83.6	31.4	68.6	43.8	56.2	31.2	68.8
<i>Cyprus</i>	10.2	89.8	17.2	82.8	37.5	62.5	29.9	70.1
<i>Latvia</i>	26.5	73.5	37.0	63.0	65.0	35.0	57.7	42.3
<i>Lithuania</i>	12.1	87.9	37.4	62.6	49.5	50.5	38.7	61.3
<i>Luxembourg</i>	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Hungary</i>	15.4	84.6	30.9	69.1	46.0	54.0	36.2	63.8
<i>Malta</i>	2.3	97.7	31.7	68.3	14.2	85.8	26.7	73.3
<i>Netherlands</i>	9.4	90.6	14.2	85.8	27.0	73.0	19.3	80.7
<i>Austria</i>	9.5	90.5	16.2	83.8	35.6	64.4	25.8	74.2
<i>Poland</i>	19.5	80.5	27.4	72.6	41.0	59.0	34.9	65.1
<i>Portugal</i>	20.9	79.1	34.4	65.6	43.4	56.6	38.0	62.0
<i>Romania</i>	18.0	82.0	34.9	65.1	:	:	41.4	58.6
<i>Slovenia</i>	13.5	86.5	31.5	68.5	48.5	51.5	28.5	71.5
<i>Slovakia</i>	29.1	70.9	49.1	50.9	:	:	39.6	60.4
<i>Finland</i>	21.2	78.8	46.6	53.4	52.9	47.1	38.9	61.1
<i>Sweden</i>	17.6	82.4	36.1	63.9	52.2	47.8	33.0	67.0
<i>United Kingdom</i>	16.1	83.9	38.6	61.4	40.0	60.0	37.5	62.5

Source: She Figures 2006 -Women and Science Statistics and Indicators

Tabelis 6.4 esitatud andmetest ilmneb kiiresti, et akadeemilises maailmas valitseb vertikaalne segregatsioon. Kui akadeemilise karjääri alguses on naiste osakaal 42% (ELi keskmine: järk C), siis järgu A ametikohtadel on naisi ainult 15,3% (ELi keskmine). Üldiselt kuulub akadeemilistes asutustes järkude A ja B ametikohtadest lõivosa meestele – vastavalt 87,4% ja 67,8% (ELi keskmine). See tähendab, et teadusuuringute vallas tegutsevatest naistest jõuavad oma karjääri jooksul kõige kõrgematele ametikohtadele ainult väga vähesed.

See on osaliselt tingitud asjaolust, et naised seisavad jätkuvalt silmitsi takistustega, mis ei võimalda neil oma täit potentsiaali saavutada. Naisi takistavad kõige kõrgematele ametikohtadele jõudmast juurdepääsu puudumine produktiivsetele ressurssidele ja mentoritele, "džentelmenide klubide" olemasolu, paindumatud töötingimused ja paindumatu tööaeg, peresõbraliku töökeskkonna puudumine, perega seotud kohustuste ebavõrdne jaotus, samuti sobivate ja taskukohaste lastehoiuvõimaluste puudumine ja diskrimineeriv suhtumine. Mehed seevastu on endiselt palju vähem perekohustustesse kaasatud ning seega mõjutavad pere- ja tööelu ühitamisega seonduvad probleemid neid vähem. Levinud stereotüüpidest tulenevalt on meeste roll selles kontekstis alahinnatud. Kui mehed osaleksid aktiivselt ja võrdväärselt perega seotud kohustuste täitmisel ja lastehoidmisel, toimuks soolise võrddõiguslikkuse vallas tohutu edasimineku.

Edusamme on tehtud, kuid ebavõrdsuse ilmingud püsivad. Selleks, et integreerida soolise võrddõiguslikkuse mõõde akadeemilistesse asutustesse, juhtida tähelepanu laiemale hulgale erinevatele võimalustele ning korvata akadeemiliste ringkondade praeguses töökorralduses ja tööhõives valitsevat negatiivset soolise võrddõiguslikkuse olukorda, on vaja muuta tööhõivepoliitikat. Pekingi tegevusprogrammis rõhutatakse asjaolu, et naiste ja meeste täieliku võrddõiguslikkuse saavutamine teadusuuringute, teaduse ja majanduse valdkonnas nõuab aktiivseid jõupingutusi nii naiste kui ka meeste tööst, kogemustest, teadmistest ja väärtushinnangutest tuleneva ühiskondliku panuse täielikuks tunnustamiseks ja hindamiseks.

7. Järeldus

Euroopa Liidus on naised meestega hariduse ja koolituse valdkonnas võrdväärsele tasemele jõudnud. Kõrgharidust omandama asuvate naiste ja meeste osakaal on võrdsustunud. Naised omandavad keskmiselt kõrgema haridustaseme / läbivad kõrgema taseme koolituse kui mehed.

Eesistujariik Saksamaa aruandes tehakse ettepanek näitajate kohta, mis annavad teavet soolise võrddõiguslikkuse kohta kõrghariduse ja teadusuuringute vallas ning samuti omandatud hariduse tasuvuse kohta. Need näitajad juhivad tähelepanu valdkondadele, kus ei valitse sooline tasakaal, ning õigustavad olemasolevaid ELi strateegiaid, mis edendavad soolist võrddõiguslikkust hariduses ja teadusuuringute ning tööhõive vallas.

Aruande esimene märkimisväärne tulemus on asjaolu, et kuigi kõrghariduses ületab naiste osakaal meeste oma, on teaduse ja tehnika valdkondades jätkuvalt ülekaal meestel. Teise olulise tulemusena leiti, et naiste ja meeste osalemine tööturul on seotud nende omandatud haridustasemega. Naiste puhul on see korrelatsioon suurem kui meeste puhul. Mida kõrgem on omandatud haridustase, seda väiksem on tööhõive määrade sooline erinevus. Ent erinevus eksisteerib alati. Põhjused on mitmesugused ning need on omavahel seotud: naiste ja meeste puhul ei ole töö ja pereelu piisavalt hea ühitamine võimalik, perega seotud kohustused on tihti naiste ja meeste vahel ebavõrdselt jagatud, stereotüüpsed soorollid ning otsene diskrimineerimine.

Kolmanda peamise uurimistulemusena ilmneb esitatud andmetest, et akadeemilises maailmas valitseb tugev vertikaalne sooline segregatsioon. Mida kõrgem on akadeemilise hierarhia tase, seda vähem osaleb seal naised. Põhjused on samad, mis naiste ja meeste üldise ebavõrdse tööturul osalemise puhul.

Käesoleva aruande tulemused näitavad selgelt vajadust jätkata jõupingutusi, et julgustada naisi ja mehi valitud karjääri jätkama – eelkõige, kuid mitte ainult kõrghariduse sektoris. See hõlmab piisavate võimaluste pakkumist perega seotud ülesannete ühitamiseks hariduse, koolituse, teadusuuringute ja/või tööga, sooliste stereotüüpide kaotamist ning nii otsese kui kaudse soolise diskrimineerimise vältimist, uurimist ja kõrvaldamist.

Samal ajal kui esitatud näitajad rõhutavad vajadust soolise võrdõiguslikkuse poliitika järele hariduse ja teadusuuringute valdkonnas, kuuluvad elukestvat õpet ja migrante haridussüsteemis käsitlevad küsimused aruande kohaselt selgelt meeste ja naiste hariduse ja koolituse nende teemade hulka, mida on vaja soolisest aspektist täiendavalt uurida.

Arvestades siiski, et elukestva õppe struktuurinäitaja annab vähe soospetsiifilist ELi tasandi teavet ning et erinevates liikmesriikides kehtivate erinevate määratluste ja õigusnormide tõttu puuduvad ühtsed, spetsiifilised ja võrreldavad andmed migrantidest naiste ja meeste kohta, ei ole praegu olnud võimalik välja töötada näitajaid elukestvat õpet ja migrante haridussüsteemis käsitlevates valdkondades.

Näitajad Pekingi tegevusprogrammi rakendamiseks ELi liikmesriikides

Nõukogu on alates 1999. aastast vastu võtnud järgmised soolise võrdõiguslikkusega seotud näitajad:

- Naiste osalus võimustruktuurides ja otsuste tegemisel, eesistujariik Soome, 1999
- Naised majanduses (töö ja pereelu kokkusobitamine), eesistujariik Prantsusmaa, 2000
- Naised majanduses (võrdne töötasu), eesistujariik Belgia, 2001
- Naistevastane vägivald, eesistujariik Taani; eesistujariik Hispaania läbi viidud uuringu ja korraldatud konverentsi alusel, 2002
- Naiste ja meeste osalemine majanduslike otsuste tegemisel, eesistujariik Itaalia; eesistujariik Kreeka läbi viidud uuringu alusel, 2003
- Seksuaalne ahistamine töökohal, eesistujariik Madalmaad; eesistujariik Iirimaa korraldatud uuringu alusel, 2004
- Naised ja tervis, eesistujariik Austria, 2006
- Institutsioonilised mehhanismid, eesistujariik Soome, 2006

Andmebaasid

Eurostat.

Eurostat on Euroopa Ühenduste Statistikaamet. Eurostati missioon on osutada Euroopa Liidule kõrge kvaliteedilist statistilise teabe teenust. Lisaks tihedale koostööle rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu ÜRO ja OECD, teeb Eurostat koostööd ka kolmandate riikidega. ELi põhiülesanne on koordineerida statistiliste süsteemide paremaks muutmist kandidaatriikides ja arengumaades.

Eurostati andmeid kasutati käesoleva aruande näitajate 1, 2 ja 3a puhul.

Eurydice

Euroopa haridusalane teabevõrk Eurydice on alates 1980. aastast olnud üks Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide loodud strateegilistest mehhanismidest koostöö suurendamiseks süsteemide ja poliitika mõistmise parandamise kaudu. Alates 1995. aastast on Eurydice olnud ka ühenduse haridusalase tegevusprogrammi Socrates lahutamatu osa.

Eurydice on institutsiooniline võrk haridussüsteeme ja -poliitikat käsitleva usaldusväärse ja hõlpsasti võrreldava teabe kogumiseks, seireks, töötlemiseks ja levitamiseks kogu Euroopas.

Eurydice hõlmab Euroopa Liidu liikmesriikide, kolme Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riigi, mis on Euroopa Majanduspiirkonna liikmed, ning programmi Socrates kaasatud ELi kandidaatriikide haridussüsteeme.

Võrgu esmaseks ülesandeks on anda eelkõige poliitikakujundajatele ning kõigile hariduse andmisele kaasatud osapooltele teavet ja viia läbi uuringuid, mis vastavad nende vajadustele. See annab tuge Euroopa haridusalasele koostööle, arendades süsteeme ja poliitikat käsitlevat teabevahetust ning viies läbi uuringuid erinevate haridussüsteemide jaoks ühtmoodi olulistel teemadel.

Eurydice teeb tihedat koostööd mitmete Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Eurydice'i Euroopa üksus toetab komisjoni tema koostöös rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu Euroopa Nõukogu, OECD (Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon) ja UNESCO (Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon).

OECD väljaanne Education at a Glance 2006

Kõigis OECD riikides püüavad valitsused välja töötada poliitikat hariduse tõhusamaks muutmiseks, püüdes leida täiendavaid vahendeid, et vastata järjest suuremale nõudlusele hariduse järele.

Väljaanne *Education at a Glance 2006* võimaldab riikidel enda tulemusi teiste riikide omadega võrrelda. Selles on esitatud põhjalik valik võrreldavaid ning ajakohaseid haridussüsteemide tulemusi kajastavaid näitajaid ning see väljendab rahvusvahelist ekspertide konsensust küsimuses, kuidas hariduse praegust olukorda rahvusvaheliselt mõõta.

Näitajad iseloomustavad seda, kes hariduse valdkonnas osalevad, kui palju sellele raha kulutatakse ning kuidas haridussüsteemid toimivad, ning sel alal saavutatud tulemusi. Viimatinimetatu hõlmab näitajaid suure hulga tulemuste kohta alates üliõpilaste õpitulemuste võrdlusest peamistes õppevaldkondades kuni selleni, kuidas haridus mõjutab töötasu ja täiskasvanute tööhõivevõimalusi.

Väljaanne She Figures 2006

She Figures 2006 on ELi valitud tööhõivestatistika teine väljaanne, kus statistilised andmed on sooliselt eristatud ning neid on täiendatud teatavate muude andmetega, mis heidavad valgust praegusele naissoost ja meessoost teadlaste tööhõiveolukorrale. *She Figures* väljaandmist alustas 2003. aastal teadusuuringute direktoraadi naiste ja teaduse üksus, et tagada jooksvad andmed, mis aitaksid jälgida soolise võrdõiguslikkuse suunas tehtavaid edusamme.

Selle väljaande eesmärk oli eelkõige anda süstemaatiliselt andmeid soolise ebavõrdsuse ilmingute kohta, mille puhul võiks olla asjakohane võtta poliitikameetmeid ELi ja/või liikmesriigi tasandil. Alaesmärk oli edendada sooliselt eristatud statistiliste andmete kogumist suure hulga näitajate tarvis.

Väljaande *She Figures 2006* andmeid kasutati käesolevas aruandes esitatud näitaja 3b puhul.

ISCED 97 TASEMETE KIRJELDUS, LIIGITUSE KRITEERIUMID JA ALAKATEGOORIAD

0	ALUSHARIDUS	Põhikriteeriumid	Lisakriteeriumid	Alakategooriad
	Organiseeritud õpetuse esmane etapp, mis on kavandatud peamiselt eesmärgiga harjutada väga väikeseid lapsi koolilaadse keskkonnaga.	Hariduse andmise kohaks peaks olema keskus või kool, see peaks vastama vähemalt kolmeaastaste laste haridus- ja arenguvajadustele ning personal peaks olema läbinud laste õppekavast lähtuvas õpetamiseks piisava koolituse (st kvalifitseeritud personal).	Õpetajate pedagoogiline kvalifikatsioon; haridusliku komponendiga õppekava rakendamine.	
1	ALGHARIDUS	Põhikriteeriumid	Lisakriteeriumid	
	Üldjuhul kavandatud õpilaste lugemise, kirjutamise ja matemaatika vallas tugevate baasteadmiste ja -oskuste andmiseks.	Algharidusele iseloomuliku süstemaatilise õppe alustamine, nt lugemine, kirjutamine ja matemaatika. Riiklikult kindlaksmääratud algharidust pakkuvasse õppeasutustesse sisseastumine või vastava õppekava alusel õppimise alustamine. Üksnes lugemise alustamine ei ole piisav kriteerium õppekavale ISCED 1 taseme liigituse omistamiseks.	Riikides, kus vanus, mil tuleb täita koolikohustust (või vähemalt vanus, mil peaaegu kõik õpilased alustavad hariduse omandamist), jõuab kätte pärast nimetatud õppeainete süstemaatilise õppimise alustamist, tuleks ISCED 0 ja ISCED 1 taseme vahelise piiri kindlaksmääramisel lähtuda koolikohustuse esimesest aastast.	

2 KESKKOOLI 1. ASTE	Põhikriteeriumid	Lisakriteeriumid	Eesmärk, milleks õppekava läbimine peaks õpilased ette valmistama:	Õppekava suunitlus
Keskkooli 1. astme jooksul jätkatakse üldjuhul alghariduse põhilist õppekava, kuigi õpetamine on tavaliselt rohkem õppeainekeskne ning õpetajad on tihti oma õpetatavale valdkonnale rohkem spetsialiseerunud.	2. taseme alguses muutuvad õppekavad rohkem õppeainekeskseks, kasutades oma õpetatavale valdkonnale rohkem spetsialiseerunud õpetajaid. Kui kõnealune korralduslik muutus ei toimu samaaegselt tavapärase ühe taseme riiklikult õppekavalt teisele üleminekuga, tuleb ühe taseme õppekavalt teisele ülemineku aega muuta selliselt, et see kajastaks nimetatud korralduslikku muutust.	Kui nimetatud korraldusliku muutuse aega ei ole võimalik selgelt kindlaks määrata, peaksid riigid kunstlikult jagama riiklikud õppekavad selliselt, et ISCED 1 ja 2 tasemete vaheline piir tuleks pärast alghariduse kuuendat aasta.	Õppekavad, mille eesmärk on anda õpilastele ettevalmistus otseseks üleminekuks lõppkõrghariduse es A lõppkõrghariduse viiva hariduse 3. tasemele, st ISCED tasemetele 3A või 3B.	Haridus, mille eesmärk ei ole anda õpilastele ettevalmistust mingisse kindlasse ameti- või kutsealade rühma kuuluvatel ametikohtadel töötamiseks ega kutsehariduse / kutseharidusõppekava de alusel edasiõppimiseks.
			Õppekavad, mille eesmärk on anda õpilastele ettevalmistus otseseks üleminekuks 3C taseme õppekavade alusel õppimiseks. B	Haridus, mis valmistab õpilasi ilma täiendava koolituse ette otseseks üleminekuks kindlatel kutsealadel töötamisele. Kõnealuste õppekavade edukas lõpetamine annab tööturu nõudmistele vastava kutsealase kvalifikatsiooni.

2	KESKKOOLI 1. ASTE	Põhikriteeriumid	Lisakriteeriumid	Eesmärk, milleks õppekava läbimine peaks õpilased ette valmistama:	Õppekava suunitlus
				Õppekavad, mille peamine eesmärk on tagada pärast selle taseme lõppu otsene juurdepääs tööturule (vahel nimetatakse neid väljundprogrammideks (<i>terminal programmes</i>))	
3	KESKKOOLI 2. ASTE	Põhikriteeriumid	Moodulõppekavad	Eesmärk, milleks õppekava läbimine peaks õpilased ette valmistama:	Õppekava suunitlus
	Enamikus riikides on see keskhariduse viimane etapp. Õpetamise korraldus on tihtipeale rohkem õppeainekeskne kui ISCED 2 taseme puhul ning õpetajatel peab üldjuhul olema kõrgem või rohkem vastavale õppeainele spetsialiseerunud kvalifikatsioon, kui ISCED 2 puhul.	Tasemete 2 ja 3 eristamisel lähtutakse eelkõige sellest, kus on siseriiklikult määratud piir keskkooli 1. ja keskkooli 2. astme vahel. Selle taseme õppekavade alusel õppimiseks on tavaliselt nõutav ISCED 2 taseme lõpetamine või kombinatsioon põhiharidusest ja elukogemusest, mis näitab, et isik on võimeline ISCED 3 taseme õppeainete sisu mõistma	Hariduse omandamisel järgitakse moodulõppekava, mille puhul on kursuste plokid või moodulid ühendatud konkreetsetele nõuetele vastavaks õppekavaks.	Õppekavad, mille eesmärk on tagada otsene üleminek ISCED 5A tasemele.	Haridus, mille eesmärk ei ole anda õpilastele ettevalmistust mingisse kindlasse ameti- või kutsealade rühma kuuluvatel ametikohtadel töötamiseks ega kutsehariduse / kutseharidusõppekava de alusel edasiõppimiseks.

3	KESKKOOLI 2. ASTE	Põhikriteeriumid	Moodulõppekavad	Eesmärk, milleks õppekava läbimine peaks õpilased ette valmistama:	Õppekava suunitlus
			Ühel moodulil ei või siiski olla konkreetselt hariduse või tööturuga seotud eesmärki või konkreetselt õppekavaga seotud suunitlust.	B Õppekavad, mille eesmärk on tagada otsene üleminek ISCED 5B tasemele. C Õppekavad, mis ei ole otseseks ettevalmistuseks ISCED tasemetele 5A ja 5B. Seetõttu on need õppekavad otseseks ettevalmistuseks tööturule sisenemiseks, ISCED 4 või muude ISCED 3 taseme õppekavade alusel õppimiseks.	Kutseharidus Haridus, mis valmistab õpilasi ilma täiendava koolitusega ette otseseks üleminekuks kindlatel kutsealadel töötamisele. Kõnealuste õppekavade edukas lõpetamine annab tööturu nõudmistele vastava kutsealase kvalifikatsiooni.

4	KESKHARIDUSJÄRGNE KUTSEKESKHARIDUS	Põhikriteeriumid	4. tasemesse kuuluda võivate õppekavade tüübid	Eesmärk, milleks õppekava läbimine peaks õpilased ette valmistama:	Õppekava suunitlus
	See tase hõlmab õppekavasid, mis rahvusvahelisest vaatenurgast kuuluvad keskkooli 2. astme hariduse ja keskhariduse järgse hariduse vaheetappi, kuigi siseriiklikus kontekstis võiks neid selgelt liigitada kas keskkooli 2. astme või keskhariduse järgseks hariduseks.	ISCED 4 õppekavade alusel õppimist alustavad üliõpilased on üldjuhul lõpetanud ISCED 3 taseme.	Esimese tüübi alla kuuluvad lühikesed kutsehariduse õppekavad, mille sisu ei loeta paljudes riikides kõrgharidusele vastavaks või mille kestus ei vasta ISCED 5B nõuetele – vähemalt kaks aastat.	A Õppekavad, mille eesmärk on tagada otsene üleminek ISCED 5A või 5B tasemele.	Üldharidus Haridus, mille eesmärk ei ole anda õpilastele ettevalmistust mingisse kindlasse ameti- või kutsealade rühma kuuluvatel ametikohtadel töötamiseks ega kutsehariduse / kutseharidusõppekava de alusel edasiõppimiseks.
	Nende õppekavade tase ei ole üldjuhul märkimisväärselt kõrgem kui ISCED 3. taseme kavadel, kuid nende eesmärk on laiendada 3. taseme programmi läbinute teadmisi. Õpilased on üldjuhul ISCED 3 taseme õppekavades osalejatest vanemad.		Need õppekavad on tihtipeale kavandatud 3. taseme läbinud õpilastele, kuigi nende alusel õppimiseks ei pruugi olla nõutav ametlik ISCED 3 taseme kvalifikatsioon.	B Õppekavad, mis ei ole otseseks ettevalmistuseks ISCED tasemetele 5A ja 5B. Need õppekavad on otseseks ettevalmistuseks tööturule sisenemiseks või muude ISCED 4 taseme õppekavade alusel õppimiseks.	Kutseharidus Haridus, mis valmistab õpilasi ilma täiendava koolituseta ette otseseks üleminekuks kindlatel kutsealadel töötamisele. Kõnealuste õppekavade edukas lõpetamine annab tööturu nõudmistele vastava kutsealase kvalifikatsiooni.

5	KÕRGHARIDUSE ESIMENE ETAPP	Liigituse kriteeriumid tasemete ja alakategooriate kohta (5A ja 5B)	Kõrghariduse teoreetiline kogukestus	Koht riiklikus kraadide ja kvalifikatsiooni struktuuris
	ISCED 5 taseme õppekavad hõlmavad süvendatumat õpet kui tasemed 3 ja 4.	Nende õppekavade alusel õppimine eeldab üldjuhul edukat tasemete 3A või 3B lõpetamist või samaväärset kvalifikatsiooni ISCED 4A tasemel.		
5A	ISCED 5A taseme õppekavad on üldjuhul suures osas teoreetilised ja nende eesmärk on anda piisav kvalifikatsioon kõrgema taseme teadusõppesse astumiseks ja kõrgetasemelisi oskusi nõudvatel ametikohtadel töötamise alustamiseks.	1. minimaalne teoreetiline kogukestus (kõrghariduse tasemel) on kolm aastat; 2. üldjuhul nõutakse, et õppejõud oleks piisav teaduslik tase; 3. võib hõlmata uurimistöö tegemist või väitekirja kirjutamist; 4. annab vajaliku haridustaseme kõrgema taseme teadusõppesse astumiseks ja kõrgetasemelisi oskusi nõudvatel ametikohtadel töötamise alustamiseks.	Kestuse kategooriad: alla 5 aasta; 5 aastat ja üle selle.	Kategooriad: Esimene; teine või kõrgem.
5B	ISCED 5B programmid on üldjuhul praktilisemad, tehnilisemad ning rohkem kindlale ametialale keskendunud kui ISCED 5A programmid.	1. praktilisemad ja rohkem kindlale ametialale keskendunud kui ISCED 5A taseme õppekavad ning need ei anna õpilastele ettevalmistust otseseks juurdepääsuks kõrgema taseme teadusõppele; 2. minimaalne kestus on kaks aastat; 3. õppekava sisu on üldjuhul koostatud eesmärgiga valmistada õpilased ette mingil konkreetsel ametialal töötamiseks.	Kestuse kategooriad: puuduvad.	Kategooriad: puuduvad.

See tase hõlmab kõrghariduse õppekavasid, mis annavad kõrgema teaduskvalifikatsiooni. Õppekavad keskenduvad kõrgema taseme õppele ja iseseisvale uurimistööle.

1. Nõutakse sellise avaldamise nõuetele vastava uurimistöö või väitekirja esitamist, mis on valminud iseseisva uurimistöö tulemusel ning mis annab märkimisväärse panuse erialastesse teadmistesse;
2. ei põhine üksnes ainekursustel;
3. annab osalejatele ettevalmistuse töötamiseks õppejõududena ISCED 5A taseme õpet pakkuvates õppeasutustes ning samuti teadustöös valitsuses ja tööstuses.

Akadeemilised töötajad

Alljärgnevalt on loetletud käesolevas aruandes osutatud akadeemiliste töötajate ametijärgud. Iga riigi kohta on esitatud ametijärk või ametijärgud, mis vastavad ametijärkudele A, B, C ja D.

A: ainus kõrgeim ametijärk/ametikoht, millel tavaliselt teostatakse teadusuuringuid;

B. teadlased, kes ei tööta küll tippametikohal (A), kuid on kõrgemal karjääriastmel kui vastsed doktorikraadi omanikud;

C: esimene ametijärk/ametikoht, millele vastsed doktorikraadi (ISCED 6) omanikud tavaliselt tööle võetakse;

D: kas kraadiõppes õppivad üliõpilased, kellel ei ole veel doktorikraadi (ISCED 6) või kes töötavad teadlastena või teadlased, kes töötavad ametikohtadel, mis ei nõua doktorikraadi.

AUSTRIA A Ordentliche/r Universitätsprofessor Vertragsprofessor/in Stiftungsprofessor/in Stiftungsprofessor/in Gastprofessor/in mit F&E Tätigkeit Emeritierte/r Professor/in mit F&E Tätigkeit B Universitätsdozent/in; im öffentl.-rechtl. Dienstverhältnis zum Bund; Amtstitel: Ao.Univ.Prof Vertragsdozent/in, im privatrechtl. Dienstverhältnis zum Bund; Funktionsbez.: Ao.Univ.Prof C Assistenzprofessor/in Universitätsassistent/in Assistent/in; Funktionsbezeichnung: Univ.Ass; bzw. Ass.Arzt, gem. (§ 49 I VBG 1948) Vertragsassistent/in Wissenschaftliche (Künstlerische) Mitarbeiter/in (in Ausbildung) gem. § 6 Uni-AbgG Oberarzt, Oberärztin Assistenzarzt/Assistenzärztin Arzt/Ärztin in Facharztausbildung Arzt/Ärztin für Allgemeinmedizin Facharzt/Fachärztin Zahnarzt/Zahnärztin Ärztliche/r Mitarbeiter/in mit Dienstverhältnis zum Land	Ärztliche/r Mitarbeiter/in mit Dienstverhältnis zum Krankenanstaltenbetreiber (KAGes, KAV, TILAK) D Bundeslehrer/in und Vertragslehrer/in Beamt/in/er und Vertragsbedienstete/r des wissenschaftlichen Dienstes Studienassistent/in Wissenschaftliche/künstlerische Hilfskräfte Demonstrator/in Sonstiges wissenschaftliches Personal <i>(Data relate to the Universities only)</i> BELGIA FLAAMI KEELT KÕNELEV KOGUKOND A ZAP1 - Gewoon/buitengewoon hoogleraar ZAP2 - Hoogleraar B ZAP3 - Hoofddocent ZAP4 – Docent ZAP5 C AAP2 - Doctor-assistant Unpaid researchers (post-doctoral) WP3 - Post-doctoral of unlimited duration WP4 - Post-doctoral of limited duration
---	--

D Unpaid researchers (pre-doctoral) WP1 - Pre-doctoral of unlimited duration WP2 - Pre-doctoral of limited duration BELGIA PRANTSUSE KEELT KÕNELEV KOGUKOND A Professeur extraordinaire Professeur ordinaire B Professeur C Chargé(e) de cours BULGARIA A Professor B Associate Professor D Assistant Lecturer Research associate KÜPROS A Professor B Associate Professor C Assistant Professor Lecturer Teaching Support Staff D Research associates and other staff TŠEHHI VABARIIK A Professor B Associate Professor C Senior Assistant D Assistant Lecturer TAANI A Professor B Associate Professor C	Assistant Professor D Senior/forskningsstip Temporary scientific staff Other scientific staff EESTI A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Assistant Teacher Other <i>(The data on academic staff cover universities and research centres within universities)</i> SOOME A Professor B Lecturer Senior assistant C Assistant Full-time teacher D Researcher PRANTSUSMAA A Directeur de recherche Professeur d'université B Chargé(e) de recherche Maître de conférence D boursiers de thèse et Ingénieurs de recherche PhD students working in the labs SAKSAMAA A C4 an allen Hochschularten W3 an allen Hochschularten B C3 an allen Hochschularten C2 auf Dauer an allen Hochschularten C2 auf Zeit an allen Hochschularten Hochschuldozenten, R1, C2, C3,
--	---

A9-A15, BAT I-IIa, III, AT Universitätsdozenten, H1-H3, BAT Ia, Ib, AT Oberassistenten, C2, H1, H2, A14, BAT Ia-IIa Oberingenieure, C2, H1, H2, A14, BAT Ib W2 C Hochschulassistenten, C1, H2, BAT Ia-IIa Wissenschaftliche und künstlerische Assistenten, C1, H1, A13-A14, BAT Ib, IIa Akademische (Ober)Räte -auf Zeit-, A13, A14 Akademische Räte, Oberräte und Direktoren, A13-A16, C1-C3, R1, R2, H1-H3, BAT I-IIa, AT W1 (Juniorprofessuren) D Wissenschaftliche und künstlerische. Mitarbeiter im Angestelltenverhältnis. BAT I-IVb, Va, AT, Verg. entspr. A13 Ärzte im Praktikum, Tarif für AIP Wissenschaftliche Mitarbeiter im unbefristeten Arbeitsverhältnis 7), WM 2-6, BAT I-IIa Studienräte, -direktoren im Hochschuldienst, A13-A16, BAT I-IIb Fachlehrer, Technische Lehrer, A9- A13, AT Lektoren, A13-A14, BAT I-II, AT Sonstige Lehrkräfte für besondere Aufgaben, A9-A13, BAT I-Vc, Kr. VIII-XIII, AT Lektoren, WM 3, BAT IIa Lehrer im Hochschuldienst, WM 4-6, BAT IIa, IIb KREEKA A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Assistant staff Lecturer Post-graduate scholars Temporary teaching staff	UNGARI A Professors B Assistant Professors C Lecturers D Researchers IIRIMAA ITAALIA A Full professor B Associate professor C Academic researcher LÄTI A Full Professor B Associate Professor C Assistant Professor Assistant Lecturer Researcher LEEDU A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Other teaching and research staff LUKSEMBURG MALTA A Professor B Associate Professor C Senior Lecturer D No title given
--	--

MADALMAAD A Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Other academic staff Post-graduate (2-year post) Post-graduate (4-year post) Student assistant (Data relate to the Universities only) POOLA A Full Professor B Doctor hab. Professor of high school C Doctor PORTUGAL A Reitor, Vice Reitor Professor Catedrático B Professor Associado Professor Coordenator Professor Auxiliar C Professor Auxiliar Professor Adjunto D Assistente Assistente Politecnico Leitor Assistente estagiario RUMEENIA A Professors B Lectures, Assistant professors, Assistants D Teaching assistants SLOVAKKIA A Full Professor B Docenti (Associate professor)	C Lecturers D Assistant lecturers SLOVEENIA A Full Professor B Associate Professor C Assistant Professor D Assistant lecturer HISPAANIA A Head of Department B Permanent and part-time professor Emeritus professor and visiting professor C Assistant Professor Senior Lecturer D PhD students ROOTSI A Professor B Senior lecturer Other research and teaching staff C Post-doctoral fellow D Postgraduate student Junior lecturer Guest lecturer Part-time teacher Technical and Administrative staff ÜHENDKUNINGRIIK A Professor B Senior lecturer Senior researcher C Lecturer D Researcher
--	--

**ISCED 5–6 ja 6 taseme lõpetanud haridusvaldkondade ja soo lõikes –
absoluutarvud: inseneriteadus, tootmine ja ehitus**

	<i>isced97</i>	<i>isced5_6</i>	<i>isced5_6</i>	<i>isced5_6</i>	<i>isced6</i>	<i>isced6</i>	<i>isced6</i>
	<i>sex</i>	<i>total</i>	<i>males</i>	<i>females</i>	<i>total</i>	<i>males</i>	<i>females</i>
eu25		431254	329439	101815	12236	9402	2835
eu15		366933	282873	84060	10492	8088	2405
nms10		64321	46566	17755	1744	1314	430
eurozone12		302009	232517	69492	6802	5257	1545
be		7630	6046	1584	89	71	18
be_fr		2654	2111	543	69	54	15
be_vl		4978	3936	1042	20	17	3
cz		8018	6079	1939	468	369	99
dk		4695	3235	1460	376	271	105
de		53725	44516	9209	2107	1858	249
ee		854	571	283	16	10	6
gr		4864	3014	1850	119	94	25
es		50368	37395	12973	603	435	168
fr		:	:	:	:	:	:
ie		7061	5825	1236	108	77	31
it		49744	35489	14255	1177	810	367
cy		119	95	24	0	0	0
lv		1845	1324	521	13	8	5
lt		6489	4328	2161	62	41	21
lu		:	:	:	:	:	:
hu		5301	4045	1256	36	24	12
mt		:	:	:	:	:	:
nl		8693	7315	1378	483	370	113
at		6281	5203	1078	397	323	74
pl		34144	24729	9415	908	689	219
pt		10008	6618	3390	579	373	206
si		2219	1748	471	86	64	22
sk		5220	3570	1650	155	109	46
fi		:	:	:	:	:	:
se		11945	8525	3420	1096	812	284
uk		48284	38596	9688	2218	1748	471
bg		7418	4656	2762	74	45	29
hr		2269	1670	599	88	67	21
ro		26015	17581	8434	690	492	198
tr		49910	38342	11568	418	272	146
is		145	102	43	0	0	0
li		4	2	2	0	0	0
no		2559	1978	581	6	3	3
ch		7214	6391	823	319	254	65
al		:	:	:	:	:	:
mk		793	517	276	17	12	5
us		189402	152986	36416	6154	5017	1137
jp		195241	170178	25063	3355	3017	338

Source: Eurostat, Graduates in ISCED 3 to 6 by field of education and sex - absolute figures: engineering, production and construction

Tööhõive määrad soo, vanuserühmade ja kõrgeimate omandatud haridustasemete lõikes (%) – kokku

sex **t** Total
time 2004q02
age y25_64 Between 25 and 64 years

isced97	total Total (ISCED 1997)	isced0_2 Pre- primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)	isced3_4 Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)	isced5_6 Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)
geo				
<i>eu25</i> European Union (25 countries)	69,1	54,2	72,4	83,8
<i>be</i> Belgium	67,8	49,4	73,1	84,1
<i>cz</i> Czech Republic	72,6	42,7	74,7	86,4
<i>dk</i> Denmark	78,9	62,0	79,7	86,5
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)	69,0	48,6	69,5	82,7
<i>ee</i> Estonia	72,9	50,4	72,9	80,8
<i>gr</i> Greece	66,7	56,8	69,0	82,4
<i>es</i> Spain	66,7	57,2	73,0	81,8
<i>fr</i> France	71,3	58,6	75,4	82,6
<i>ie</i> Ireland	71,8	57,2	75,7	86,1
<i>it</i> Italy	63,3	51,6	73,5	82,4
<i>cy</i> Cyprus	76,9	64,1	79,5	88,8
<i>lv</i> Latvia	71,6	52,1	72,5	85,0
<i>lt</i> Lithuania	73,2	49,3	73,4	85,9
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)	70,4	58,5	69,1	84,1
<i>hu</i> Hungary	64,5	36,5	71,1	82,9
<i>mt</i> Malta	55,7	47,7	76,4	88,6
<i>nl</i> Netherlands	74,5	59,0	77,7	85,6
<i>at</i> Austria	71,2	51,8	74,3	81,9
<i>pl</i> Poland	60,4	36,9	61,3	82,2
<i>pt</i> Portugal	75,1	72,0	80,2	88,4
<i>si</i> Slovenia	73,5	56,1	75,1	87,1
<i>sk</i> Slovakia	66,1	26,6	70,2	83,6
<i>fi</i> Finland	73,8	57,0	74,2	84,5
<i>se</i> Sweden	79,9	67,1	80,9	86,7
<i>uk</i> United Kingdom	75,4	54,3	79,7	87,7
<i>bg</i> Bulgaria	63,3	41,2	68,8	80,0
<i>ro</i> Romania	67,5	52,5	71,6	85,9

Tööhõive määrad soo, vanuserühmade ja kõrgeimate omandatud haridustasemete lõikes (%) – naised

sex f Females
time 2004q02
age y25_64 Between 25 and 64 years

geo	isc97	total Total (ISCED 1997)	isc97_2 Pre- primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)	isc97_3 Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)	isc97_6 Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)
eu25 European Union (25 countries)		60,4	41,4	65,4	80,3
be Belgium		59,0	37,1	63,9	79,8
cz Czech Republic		63,1	39,0	65,8	79,1
dk Denmark		74,5	54,7	74,3	85,2
de Germany (including ex-GDR from 1991)		62,2	41,5	64,3	78,4
ee Estonia		70,4	46,6	68,6	78,7
gr Greece		50,6	36,9	53,3	75,3
es Spain		52,1	37,5	60,8	76,3
fr France		64,8	51,2	68,8	78,7
ie Ireland		60,1	37,7	64,1	81,1
it Italy		49,4	32,6	63,6	77,3
cy Cyprus		65,6	49,3	68,0	84,9
lv Latvia		66,8	44,2	66,1	82,1
lt Lithuania		69,3	39,8	68,1	84,8
lu Luxembourg (Grand-Duché)		58,2	47,1	56,3	76,4
hu Hungary		57,3	32,3	63,6	78,9
mt Malta		28,9	18,9	59,1	81,6
nl Netherlands		65,7	46,0	70,9	82,2
at Austria		63,0	44,4	67,1	77,7
pl Poland		54,2	30,6	54,0	79,8
pt Portugal		68,3	62,8	77,2	88,2
si Slovenia		69,1	50,4	70,6	86,1
sk Slovakia		58,4	24,3	62,8	79,4
fi Finland		71,5	53,1	70,5	82,5
se Sweden		77,8	59,5	78,0	86,8
uk United Kingdom		68,3	49,6	74,3	85,9
bg Bulgaria		59,4	35,2	64,0	77,3
ro Romania		61,3	46,3	66,5	84,4

Tööhõive määrad soo, vanuserühmade ja kõrgeimate omandatud haridustasemete lõikes (%) – mehed

sex m Males
time 2004q02
age y25_64 Between 25 and 64 years

geo	isc97	total Total (ISCED 1997)	isc97_2 Pre- primary, primary and lower secondary education - levels 0-2 (ISCED 1997)	isc97_3 Upper secondary and post-secondary non-tertiary education - levels 3-4 (ISCED 1997)	isc97_6 Tertiary education - levels 5-6 (ISCED 1997)
eu25 European Union (25 countries)		77,9	68,6	79,2	87,3
be Belgium		76,4	61,7	81,7	88,7
cz Czech Republic		82,2	51,0	83,1	92,1
dk Denmark		83,2	70,5	84,3	87,9
de Germany (including ex-GDR from 1991)		75,6	59,7	74,6	85,6
ee Estonia		75,8	53,6	77,1	84,7
gr Greece		83,0	78,3	84,8	88,6
es Spain		81,3	77,0	84,9	87,3
fr France		77,9	67,2	81,3	87,0
ie Ireland		83,4	73,7	89,0	91,3
it Italy		77,5	70,8	83,4	88,0
cy Cyprus		88,9	82,8	90,9	92,5
lv Latvia		77,1	58,5	79,4	89,6
lt Lithuania		77,6	57,6	79,0	87,3
lu Luxembourg (Grand-Duché)		82,3	71,9	82,5	89,6
hu Hungary		72,1	42,6	77,9	87,6
mt Malta		82,6	79,6	87,9	94,0
nl Netherlands		83,2	75,1	84,2	88,4
at Austria		79,5	64,5	81,2	84,7
pl Poland		66,8	44,4	68,2	85,2
pt Portugal		82,2	81,2	83,0	88,8
si Slovenia		77,7	63,8	78,8	88,5
sk Slovakia		73,9	30,7	77,0	87,9
fi Finland		76,2	60,2	77,5	87,0
se Sweden		82,0	72,9	83,6	86,5
uk United Kingdom		82,6	60,1	84,6	89,4
bg Bulgaria		67,4	47,0	73,0	84,3
ro Romania		74,0	62,2	66,5	87,2

ISCED 5a ja 6 taseme lõpetanud haridusvaldkondade ja soo lõikes

2004a00

t Total

◊	isc5a_d1 Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)								isc5a_d2 Tertiary programmes with academic orientation - second degree (ISCED 1997)								isc5d6_phd PhD/Doctorate (ISCED 6)							
	total Total	ef14 Teacher training and education science	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and law	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education science	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and law	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education science	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and law	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare
geo																								
eu25 European Union (25 countries)	2062496	228983	284739	741666	225409	274974	34005	216849									74935	1995	9121	12463	20211	10001	3371	16945
be Belgium	24874	331	4440	8992	2479	3764	905	3358	11951	2645	809	4344	1280	533	276	1339	1479	28	164	204	658	89	75	248
bg Bulgaria	26992	3015	2670	12905	1393	4126	443	618	14729	243	1065	7743	765	2315	306	1254	392	38	73	63	77	74	11	40
cz Czech Republic	33126	4982	3202	10036	2901	6866	1430	2557	11239	5850	521	3046	347	309	0	149	1732	74	154	260	410	468	112	185
dk Denmark	29518	3370	3909	5792	1819	3026	242	10987	8930	426	2053	4209	1505	368	124	176	788	0	96	64	100	376	89	63
de Germany (including ex-GDR from 1991)	196608	16136	30128	59663	25421	34099	3524	23317	-	-	-	-	-	-	-	-	23138	498	1974	3672	6025	2107	929	7799
ee Estonia	4072	338	630	1558	419	454	139	353	1472	264	229	551	173	89	21	101	209	6	28	13	50	16	5	87
ie Ireland	25865	1236	3984	9179	4173	2544	288	2829	10521	2163	1071	3672	995	588	178	1670	683	8	94	49	265	108	21	109
gr Greece	29474	5368	5558	10858	5709	1049	271	406	5010	868	419	954	1574	706	189	190	1295	106	145	142	711	119	39	26
es Spain	202435	28471	19521	64145	18801	30788	5592	25846	:	:	:	:	:	:	:	:	8168	259	1232	1594	2249	603	322	1622
fr France	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
it Italy	264574	12724	35180	103315	19961	45899	4760	36249	50359	14499	3202	10320	1979	2668	1383	12841	6351	40	829	1128	1931	1177	384	857
cy Cyprus	693	195	151	239	108	0	0	0	173	58	15	41	59	0	0	0	13	3	1	3	6	0	0	0
lv Latvia	13301	2286	881	7465	700	884	172	639	6972	1703	387	3264	449	678	33	180	84	6	8	19	15	13	6	17
lt Lithuania	16548	3791	1594	5362	1061	2889	351	1200	7159	978	540	2932	458	1207	90	814	301	-	49	69	70	62	11	40
lu Luxembourg (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
hu Hungary	53514	15779	6936	22083	2046	4334	1842	4929	8825	1505	36	6208	145	192	287	200	893	62	238	127	171	36	66	193
mt Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nl Netherlands	84194	13231	5721	33129	5887	6863	1865	15280	10017	3596	787	1165	523	1347	254	2209	2679	0	213	416	499	483	259	809
at Austria	20288	2092	2049	8484	2106	3172	301	1900	236	8	37	114	34	37	6	0	2443	164	353	912	444	397	97	57
pl Poland	278509	41285	22855	132448	19164	29275	5323	9473	196356	17554	6784	66344	4938	3961	1290	579	5460	-	1183	655	867	908	524	1209
pt Portugal	52550	13652	5435	15282	5525	6515	992	9932	:	:	:	:	:	:	:	:	872 ⁽¹⁾	46 ⁽¹⁾	106 ⁽¹⁾	149 ⁽¹⁾	271 ⁽¹⁾	197 ⁽¹⁾	36 ⁽¹⁾	67 ⁽¹⁾
ro Romania	97629	1552	13057	47748	4679	15703	2195	5483	34199	-	2071	12203	2480	6266	513	10666	2680	-	497	822	151	690	1	519
si Slovenia	5905	1084	692	2559	316	671	177	335	940	37	98	572	57	97	9	47	355	8	40	77	93	86	8	39
sk Slovakia	25881	4653	1293	8114	2193	3978	886	2841	5802	749	381	1997	922	1044	59	375	854	69	92	150	177	155	42	132
fi Finland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
se Sweden	42697	8382	2625	11275	3547	9912	305	11533	2672	626	19	370	21	53	8	1566	2748	58	257	300	627	580	62	858
uk United Kingdom	292392	9545	63038	92306	53143	26271	3073	36622	166826	38238	14719	66389	16276	12684	1080	14947	15257	606	1969	2609	4843	2218	318	2594

Source: Eurostat, education statistics

1) National Portuguese Statistics

geo	iscsed5a_d1 Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)								iscsed5a_d2 Tertiary programmes with academic orientation - second degree (ISCED 1997)								iscsed6_phd PhD/Doctorate (ISCED 6)							
	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare
eu25 European Union (25 countries)	858339	51306	82007	291908	130277	204429	16177	52953	:	:	:	:	:	:	:	:	42903	823	4495	6950	12440	7806	1691	8191
be Belgium	11910	48	1618	3862	1490	2936	431	1275	5502	785	270	2107	816	360	171	609	978	15	104	115	468	71	47	151
bg Bulgaria	11488	785	967	5184	616	2620	244	146	6041	86	351	2721	324	1378	183	528	193	18	24	36	34	45	4	20
cz Czech Republic	15226	1245	1119	3881	1698	5199	624	682	3958	1266	202	1235	231	246	0	24	1116	20	90	140	267	369	74	118
dk Denmark	10647	878	1259	2863	1197	2290	85	1782	3960	114	666	1962	855	213	65	44	505	0	48	39	74	271	39	34
de Germany (including ex-GDR from 1991)	98498	4538	9271	31356	16069	26242	1653	7855	-	-	-	-	-	-	-	-	14108	245	1011	2388	4247	1858	383	3901
ee Estonia	1237	13	112	499	177	293	51	49	451	37	50	185	93	64	9	3	79	0	11	5	28	10	4	17
ie Ireland	10672	194	1325	3515	2401	1965	157	524	4012	458	399	1674	639	385	100	261	371	4	49	23	145	77	11	49
gr Greece	10738	1243	1090	4245	3233	574	126	145	2392	272	157	426	938	391	92	80	801	51	71	68	481	94	22	9
es Spain	80980	5934	6573	24760	10521	21282	2989	5373	:	:	:	:	:	:	:	:	4290	110	631	813	1149	435	180	782
fr France	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
it Italy	111217	1001	7408	43907	9160	33063	2643	10643	20619	3065	1404	4705	1011	1616	825	5918	3120	11	344	560	888	810	175	330
cy Cyprus	138	34	12	52	40	0	0	0	65	17	4	20	24	0	0	0	5	0	1	3	1	0	0	0
lv Latvia	3810	248	136	2104	449	596	99	92	2258	168	75	1103	238	483	9	34	35	0	4	8	7	8	0	8
lt Lithuania	5933	708	363	1807	605	1908	156	231	2690	155	118	1123	215	770	39	227	128	-	11	28	27	41	5	16
lu Luxembourg (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
hu Hungary	19564	3557	2001	7008	1296	3274	940	1004	3072	146	3	2325	90	151	203	28	510	21	119	69	115	24	46	116
mt Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nl Netherlands	36724	2694	2219	16224	4605	5979	984	3013	4140	804	396	601	328	966	84	892	1623	0	122	246	311	370	158	416
at Austria	9965	493	764	3834	1348	2567	122	747	152	3	18	66	26	35	4	0	1454	68	167	530	288	323	43	21
pl Poland	103723	10380	5935	41763	11622	21233	2203	2337	60011	3773	1141	18746	2671	2807	522	104	2897	-	533	339	408	689	269	586
pt Portugal	16637	2034	1547	5378	2528	4168	377	1976	:	:	:	:	:	:	:	:	455 ¹⁾	10 ¹⁾	52 ¹⁾	80 ¹⁾	132 ¹⁾	128 ¹⁾	17 ¹⁾	36 ¹⁾
ro Romania	41753	849	4168	17292	1502	10796	1341	1964	15022	0	665	5170	1296	3889	254	3748	1359	-	160	397	82	492	1	227
si Slovenia	2135	194	182	864	169	481	73	115	429	8	30	243	36	80	7	15	211	4	17	47	55	64	4	18
sk Slovakia	11415	1187	547	3161	1362	2739	517	672	2751	227	183	866	476	703	24	72	470	22	49	74	95	109	27	68
fi Finland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
se Sweden	16177	1757	883	4558	1711	7012	130	1726	456	43	5	150	17	37	8	191	1516	12	113	170	379	435	34	370
uk United Kingdom	128567	1751	22276	37852	32710	21420	1057	8389	74318	11175	5630	31548	10310	9472	532	4259	8682	240	998	1285	3007	1748	169	1180

Source: Eurostat, education statistics

1) National Portuguese Statistics

	iscsed5a_d1 Tertiary programmes with academic orientation - all first degrees (ISCED 1997)								iscsed5a_d2 Tertiary programmes with academic orientation - second degree (ISCED 1997)								iscsed6_phd PhD/Doctorate (ISCED 6)							
	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare	total Total	ef14 Teacher training and education	ef2 Humanities and arts	ef3 Social sciences, business and	ef4 Science, mathematics and computing	ef5 Engineering, manufacturing and construction	ef6 Agriculture and veterinary	ef7 Health and Welfare
geo																								
eu25 European Union (25 countries)	1204157	177678	202733	449759	95131	70545	17828	163896	:	:	:	:	:	:	:	:	32032	1172	4625	5513	7771	2196	1681	8754
be Belgium	12964	283	2822	5130	989	828	474	2083	6449	1860	539	2237	464	173	105	730	501	13	60	89	190	18	28	97
bg Bulgaria	15504	2230	1703	7721	777	1506	199	472	8688	157	714	5022	441	937	123	726	199	20	49	27	43	29	7	20
cz Czech Republic	17900	3737	2083	6155	1203	1667	806	1875	7281	4584	319	1811	116	63	0	125	616	54	64	120	143	99	38	67
dk Denmark	18871	2492	2650	2929	622	736	157	9205	4970	312	1387	2247	650	155	59	132	283	0	48	25	26	105	50	29
de Germany (including ex-GDR from 1991)	98110	11598	20857	28607	9352	7857	1871	15462	-	-	-	-	-	-	-	-	9030	253	963	1284	1778	249	546	3898
ee Estonia	2835	325	518	1059	242	161	88	304	1021	227	179	366	80	25	12	98	130	6	17	8	22	6	1	70
ie Ireland	15193	1042	2659	5664	1772	579	131	2305	6509	1705	672	1998	356	203	78	1409	312	4	45	26	120	31	10	60
gr Greece	18736	4125	4468	6613	2476	475	145	261	2618	596	262	528	636	315	97	110	494	55	74	74	230	25	17	17
es Spain	121455	22537	12948	39385	8280	9506	2603	20473	:	:	:	:	:	:	:	:	3878	149	601	781	1100	168	142	840
fr France	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
it Italy	153357	11723	27772	59408	10801	12836	2117	25606	29740	11434	1798	5615	968	1052	558	6923	3231	29	485	568	1043	367	209	527
cy Cyprus	555	161	139	187	68	0	0	0	108	41	11	21	35	0	0	0	8	3	0	0	5	0	0	0
lv Latvia	9491	2038	745	5361	251	288	73	547	4714	1535	312	2161	211	195	24	146	49	6	4	11	8	5	6	9
lt Lithuania	10615	3083	1231	3555	456	981	195	969	4469	823	422	1809	243	437	51	587	173	-	38	41	43	21	6	24
lu Luxembourg (Grand-Duché)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
hu Hungary	33950	12222	4935	15075	750	1080	902	3925	5753	1359	33	3883	55	41	84	172	383	41	119	58	56	12	20	77
mt Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
nl Netherlands	47470	10537	3502	16905	1282	884	881	12267	5877	2792	391	564	195	381	170	1317	1056	0	91	170	188	113	101	393
at Austria	10323	1599	1285	4650	758	605	179	1153	84	5	19	48	8	2	2	0	989	96	186	382	156	74	54	36
pl Poland	174786	30905	16920	90685	7542	8042	3120	7136	136345	13781	5623	47598	2267	1154	768	475	2563	-	650	316	459	219	255	623
pt Portugal	35913	11618	3888	9904	2997	2347	615	7956	:	:	:	:	:	:	:	:	417 ⁽¹⁾	36 ⁽¹⁾	54 ⁽¹⁾	69 ⁽¹⁾	139 ⁽¹⁾	69 ⁽¹⁾	19 ⁽¹⁾	31 ⁽¹⁾
ro Romania	55876	703	8889	30456	3177	4907	854	3519	19177	-	1406	7033	1184	2377	259	6918	1321	-	337	425	69	198	-	292
si Slovenia	3770	870	510	1695	147	190	104	220	511	29	68	329	21	17	2	32	144	4	23	30	38	22	4	21
sk Slovakia	14466	3466	746	4953	831	1239	369	2169	3051	522	198	1131	446	341	35	303	384	47	43	76	82	46	15	64
fi Finland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
se Sweden	26520	6625	1742	6717	1836	2900	175	9807	2216	583	14	220	4	16	0	1375	1232	46	144	130	248	145	28	488
uk United Kingdom	163525	7795	40763	54455	20432	4851	2016	28233	92508	27062	9088	34821	5966	3212	549	10687	6575	366	970	1324	1836	471	150	1414

Source: Eurostat, education statistics
1) National Portuguese Statistics

Akadeemiliste töötajate arv ametijärkude ja soo lõikes (2004)

	Grade A		Grade B		Grade C		Grade D	
	Women	Men	Women	Men	Women	Men	Women	Men
Austria	188	1791	470	2427	2167	3917	2034	3339
Belgium	200	2016	544	2072	2031	4104	2712	3106
Cyprus	5	44	14	67	98	163	55	109
Czech Republic	215	1877	844	2972	4105	6110	1049	1099
Denmark	125	1017	886	2738	557	926	1632	2189
Estonia	94	454	372	630	966	740	653	328
Finland	528	1963	1440	1648	772	687	3228	4308
France	3732	19390	20560	32546	:	:	4591	7103
Germany	1163	11453	4672	24271	4344	12457	37866	68563
Greece	216	1699	431	1468	753	1608	1481	2280
Hungary	447	2448	1657	3701	4133	4843	667	1148
Italy	2960	15111	5682	12420	9296	11933	:	:
Latvia	120	333	205	349	2293	1235	:	:
Lithuania	80	580	810	1356	933	951	2745	1839
Malta	1	43	193	415	23	139	2	6
Netherlands	219	2108	312	1884	1203	3261	5303	8153
Poland	4531	16734	19019	25886	12443	11995	1428	496
Portugal	303	1148	917	1750	2751	3581	2349	2312
Slovakia	216	1382	840	1826	3409	3614	696	586
Slovenia	130	876	203	583	642	993	299	325
Spain	1965	9208	25293	44800	1596	1464	39177	38262
Sweden	676	3524	4388	6984	422	632	10617	10632
United Kingdom	2306	12172	8170	18027	25434	29728	15418	18018
Bulgaria	362	1646	2477	4624	:	:	7078	6434
Iceland	30	169	55	129	122	108	:	:
Israel	165	1398	245	891	413	818	316	391
Norway	414	2222	1215	3099	658	789	3812	4007
Romania	3076	7508	8216	8507	:	:	1958	1592
Switzerland	771	3894	485	1598	6554	12861	981	1392
Turkey	2102	6128	3737	9880	1615	2371	12449	17498

Sources : She Figures
2006

Lingid

Euroopa Komisjon: soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine ja rahvusvaheline sooline võrdõiguslikkus

http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/global/global_de.html (saksa keeles)

http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/global/global_en.html (inglise keeles)

Euroopa Komisjon: Haridus ja koolitus 2010

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_de.html (saksa keeles)

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html (inglise keeles)

ÜRO naiste olukorra parandamise üksus: Neljas naiste maailmakonverents: Pekingi deklaratsioon ja tegevusprogramm

<http://www.un.org/esa/gopher-data/conf/fwcw/off/a--20.en> (inglise keeles)